

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет обліку та податкового менеджменту

**Кафедра податкового менеджменту та фінансового моніторингу імені Миколи
Чумаченка**

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
«ФІНАНСОВИЙ МОНІТОРИНГ І АНАЛІЗ»

Галузь знань: 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність: 071 «Облік і оподаткування»

Форма навчання: денна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему: «ОРГАНІЗАЦІЯ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В
БАНКУ АТ “КРЕДИТВЕСТ БАНК”»

здобувача Діденко Софії Олександрівни

(підпис)

Науковий керівник: к.е.н, доцент Бабій Леся Іванівна

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною
комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., професор Ловінська Людмила Геннадіївна

(підпис)

Київ – 2025 р.

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 57 сторінок, 3 таблиці, 6 рисунків, список використаних джерел з 40 найменувань, додатки.

«Організація первинного фінансового моніторингу в банку АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК»»

Об'єктом дослідження є процес організації первинного фінансового моніторингу в банку АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК».

Предметом дослідження виступають нормативні, організаційні та практичні аспекти функціонування системи первинного фінансового моніторингу в банківській установі.

Метою роботи є дослідження теоретичних і практичних засад організації первинного фінансового моніторингу в банку, аналіз існуючої системи в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК», а також розробка рекомендацій щодо її вдосконалення.

У процесі дослідження було вирішено такі завдання: розкрити сутність і завдання організації первинного фінансового моніторингу, досліджено нормативно-правову базу у сфері протидії легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом; охарактеризовано повноваження відповідального працівника; надано загальну характеристику АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК»; проаналізовано правила, програми та процедури фінансового моніторингу, що діють у банку.

Теоретичне значення роботи полягає в систематизації підходів до організації первинного фінансового моніторингу в банківських установах. *Методична значущість* полягає у формуванні алгоритму розробки правил та програм фінансового моніторингу. *Практична значущість* полягає у визначенні напрямків удосконалення діяльності банку АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» у сфері фінансового моніторингу.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи: 2025.

Рік захисту роботи: 2025.

Ключові слова: фінансовий моніторинг, банк, правила фінансового моніторингу, підозрілі операції, відповідальний працівник, легалізація доходів, належна перевірка, ідентифікація, верифікація.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ	3
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ	7
1.1 Сутність та завдання організації первинного фінансового моніторингу банків	7
1.2 Нормативно-правове забезпечення організації первинного фінансового моніторингу банків	13
1.3 Повноваження та правовий статус відповідального працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу	18
РОЗДІЛ 2. ПРАВИЛА, ПРОГРАМИ ТА ПРОЦЕДУРИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В БАНКУ “КРЕДИТВЕСТ БАНК”	24
2.1 Організаційно-економічна характеристика банку “КРЕДИТВЕСТ БАНК”. Розроблення правил та програми здійснення фінансового моніторингу	24
2.2 Реєстрація та подання інформації про фінансові операції, які підлягають фінансовому моніторингу	41
2.3 Критичний аналіз та напрямки удосконалення організації первинного фінансового моніторингу банку “КРЕДИТВЕСТ БАНК”	46
ВИСНОВКИ	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	52
ДОДАТКИ	56

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

НКЦПФР – Національна комісія з цінних паперів та фондових ринків.

ПФМ – первинний фінансовий моніторинг.

ПВК/ФТ – Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення".

AML/CFT – anti-money laundering and countering the financing of terrorism (боротьба з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму).

СПФМ – суб'єкт первинного фінансового моніторингу.

СУО – центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику.

PER – політично значущі особи.

ВСТУП

Актуальність теми. Організація первинного фінансового моніторингу є важливим аспектом забезпечення фінансової безпеки банківської системи та економіки в цілому. В умовах глобалізації та зростаючих ризиків відмивання коштів і фінансування тероризму банки повинні ефективно реалізовувати механізми контролю та аналізу фінансових операцій. В Україні питання фінансового моніторингу є особливо актуальним з огляду на інтеграцію у світову фінансову систему та приведення нормативно-правової бази у відповідність до міжнародних стандартів. Дослідження організації первинного фінансового моніторингу в банку АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК" дозволить оцінити ефективність наявних механізмів та запропонувати шляхи їх удосконалення.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Тема фінансового моніторингу є предметом дослідження багатьох дослідників як з України, так і з-за кордону, серед яких варто відзначити роботи таких авторів, як В. М. Федосов, С. Л. Лондар, Т. М. Камінська, які розглядали питання нормативно-правового регулювання фінансового моніторингу та його інституційного забезпечення. Окремі аспекти організації первинного фінансового моніторингу досліджували І. В. Плєскун та А. В. Соснюк в своїх роботах. Проте недостатньо висвітленими залишаються питання практичної реалізації процедур фінансового моніторингу у конкретних банківських установах, що зумовлює необхідність подальшого аналізу цієї проблеми на прикладі АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК".

Мета і завдання дослідження. Метою кваліфікаційної бакалаврської роботи є аналіз та оцінка організації первинного фінансового моніторингу в АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК", а також розробка рекомендацій щодо його удосконалення. Для досягнення цієї мети необхідно: розглянути сутність та завдання організації первинного фінансового моніторингу в банківських установах; дослідити нормативно-правове забезпечення первинного фінансового моніторингу в Україні; проаналізувати повноваження та правовий статус відповідального працівника банку у сфері фінансового моніторингу; надати організаційно-економічну

характеристику АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"; вивчити правила, програми та процедури фінансового моніторингу в банку; провести критичний аналіз системи фінансового моніторингу банку та визначити напрями її удосконалення.

Об'єктом дослідження є процес організації первинного фінансового моніторингу в банківській установі, а *предметом дослідження* – механізми, правила, програми та процедури організації первинного фінансового моніторингу в АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК".

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети у кваліфікаційній бакалаврській роботі було використано комплекс методів дослідження:

- Метод аналізу — застосовувався для вивчення законодавчої та нормативної бази у сфері фінансового моніторингу, що дало змогу встановити вимоги до організації первинного фінансового моніторингу в банках.
- Порівняльний метод — дозволив порівняти підходи до організації фінансового моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» з вимогами чинного законодавства та практикою інших фінансових установ.
- Графічний метод — був застосований для візуалізації структури фінансового моніторингу та взаємодії внутрішніх підрозділів банку.
- Метод узагальнення — дав змогу сформулювати пропозиції щодо удосконалення організації фінансового моніторингу з урахуванням виявлених недоліків.

Теоретична, методична та практична значущість отриманих результатів. Результати дослідження мають як практичну, так і теоретико-методичну значущість. Практична значущість полягає в розробці конкретних пропозицій щодо вдосконалення організації первинного фінансового моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК», що може сприяти підвищенню ефективності протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Теоретико-методичне значення роботи полягає у систематизації основних підходів до організації фінансового моніторингу в банках, узагальненні нормативно-правових вимог та формуванні методичного підходу до побудови ефективної системи внутрішнього контролю за підозрілими фінансовими операціями. Отримані результати можуть бути

використані не лише в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК», а й в інших банківських установах, що діють у межах національного законодавства України у сфері фінансового моніторингу.

Апробація результатів. Основні положення та результати дипломного дослідження були представлені на Х Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених «Облік, аналіз, аудит, оподаткування та фінансовий моніторинг: сучасні концепції розвитку», яка відбулася 25 квітня 2025 року в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана.

Структура роботи. Кваліфікаційна бакалаврська робота складається з переліку умовних скорочень, вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У першому розділі розглянуто теоретико-методичні засади організації первинного фінансового моніторингу в банках. У другому розділі проаналізовано особливості організації фінансового моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» та запропоновано напрями його вдосконалення.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ПЕРВИННОГО ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ

1.1 Сутність та завдання організації первинного фінансового моніторингу банків

Фінансовий моніторинг – це перевірка легальності фінансових операцій з метою запобігання незаконного присвоєння доходів, відмивання коштів, отриманих незаконним шляхом, фінансового тероризму та інших зловживань. Функцію фінансової перевірки у різних країнах виконують різні органи. В Україні такий обов'язок покладено на Національний банк, Міністерство цифрової трансформації України, НКЦПФР та безпосереднього виконавця – Державну службу фінансового моніторингу України. Всі банківські та фінансові установи, що контактують із клієнтами-фізичними особами – це суб'єкти первинного фінансового моніторингу. Вони здійснюють первинний збір та обробку інформації для подальшої передачі на ретельну перевірку до Державної служби фінансового моніторингу України. Вони зобов'язані чітко дотримуватися вимог та правил діяльності, встановлених НБУ для недопущення відмивання (легалізації) коштів, отриманих незаконним шляхом.

Первинний фінансовий моніторинг (ПФМ) є ключовим елементом системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ПВК/ФТ). Первинний фінансовий моніторинг – це збір даних про клієнта та перевірка в базах даних осіб із сумнівною репутацією. Його зобов'язані проводити всі особи та організації, причетні до здійснення фінансового моніторингу [8]. У свою чергу вони підпорядковуються державним суб'єктам фінмоніторингу. Він виконує роль першої лінії захисту фінансової системи від зловживань. Він являє собою комплекс заходів, які впроваджуються установами, відповідальними за первинний фінансовий моніторинг, зокрема

банківськими установами, для ідентифікації, аналізу та інформування щодо фінансових операцій, які можуть мати ризиковий характер. Це безперервний процес, що включає виявлення, дослідження та повідомлення про фінансові операції з ознаками підозрілості до відповідних органів. Первинний фінансовий моніторинг проводиться для всіх клієнтів, які вперше звертаються до банківської установи для відкриття рахунку та/або розміщення коштів на депозит або проведення платежу, незалежно від розміру суми опрацювання. Клієнту пропонується заповнити стандартну Анкету-Опитувальник, сформовану з метою збору основної інформації про клієнта та джерела походження коштів. Підрозділ фінансового моніторингу здійснює аналіз отриманих даних з метою визначення, чи не належить особа до реєстрів підсанкційних осіб, терористичних організацій, чи не має зв'язків із країною-агресором. Додатково використовується перелік умов, за яких ретельно перевіряється походження коштів. Підпадає під фінансовий моніторинг у таких випадках: особи, що відкривають один або кілька депозитів на загальну суму, що підпадає під порогові фінансові операції; політично значущі особи або члени їх родин; особи, щодо яких виникають сумніви у законності походження коштів (таблиця 1.1).

Таблиця 1.1 Умови проведення фінансового моніторингу та підстави для перевірки походження коштів

№	Умова	Пояснення
1	Відкриття одного або кількох депозитів на загальну суму, що підпадає під порогові фінансові операції	Кошти перевіряються, якщо їх обсяг перевищує встановлений законом ліміт
2	Політично значущі особи або члени їх родин	До таких осіб застосовуються посилені заходи фінансового моніторингу

Продовження таблиці 1.1

3	Виникнення сумнівів у законності походження коштів	У випадку підозри щодо незаконного походження коштів здійснюється ретельна перевірка
---	--	--

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Фінмоніторинг фізичних осіб охоплює встановлення наступної інформації:

- ПІБ;
- дата народження;
- реквізити паспорта або іншого документа, що підтверджує особу;
- номеру рахунку та/або електронного гаманця;
- номер податкової картки, РНОКПП.

На основі зібраних даних, Банк може перевірити фінансову історію особи, наявність офіційного джерела доходу та порівняти із ним заявлені щомісячні обороти по рахунку [10].

Система фінансового моніторингу України складається із державних та первинних суб'єктів фінансового моніторингу. Їх перелік, права та обов'язки прописані у Законі України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення». Відповідно до Закону про ПВК/ФТ, первинний фінансовий моніторинг проводять:

- банки;
- страхові компанії;
- ломбарди;
- кредитні спілки;
- адвокати;
- аудитори;
- суб'єкти, що надають послуги поштового зв'язку;
- нотаріуси та інші.

Первинний фінансовий моніторинг у банківських установах базується на вимогах законодавства та внутрішніх процедур, які спрямовані на виявлення та запобігання фінансовим злочинам. Його головні завдання включають:

- ідентифікацію та верифікацію клієнтів банку;
- оцінку та класифікацію ризиків, пов'язаних із фінансовими операціями;
- аналіз фінансових операцій на предмет відповідності нормативним вимогам;
- виявлення операцій, що підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу;
- формування та подання відповідних звітів до Державної служби фінансового моніторингу України;
- розроблення та впровадження внутрішніх політик і процедур щодо фінансового моніторингу.

Первинний фінансовий моніторинг у банках має на меті забезпечити виконання вимог законодавства, зокрема Закону України «Про запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом». Серед основних завдань цієї системи – ідентифікація та верифікація клієнтів, що передбачає збір і перевірку інформації про особу, її фінансовий стан і джерела коштів. У межах первинного фінансового моніторингу банк повинен розробити та впровадити внутрішні правила, програми і процедури з метою забезпечення ефективної системи виявлення та запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом. Зокрема, банк зобов'язаний призначити відповідального працівника за фінансовий моніторинг, проводити навчання персоналу, здійснювати внутрішній аудит системи протидії легалізації доходів, а також забезпечити належний захист і збереження конфіденційної інформації. Також важливим є постійний моніторинг фінансових операцій клієнтів з метою виявлення підозрілих або нестандартних транзакцій. До обов'язків банку входить своєчасне виявлення операцій, які підпадають під фінансовий моніторинг, та співпраця з державними органами, включаючи передачу інформації й підтримку у розслідуванні можливих порушень (рисунки 1.1).

Рис. 1.1 Основні завдання організації первинного фінансового моніторингу

Джерело: розроблено автором на основі [1]

Згідно із Законом про ПВК/ФТ, останній поділяється на первинний та державний. Державний здійснюється на основі первинного та полягає у систематизації отриманої інформації, поглибленій перевірці транзакцій, джерел походження коштів та інформації про фізичних осіб.

Згідно зі статтею 20 Закону України про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення (ПВК/ФТ), фінансові операції вважаються пороговими, якщо сума кожної з них дорівнює або перевищує 400 тисяч гривень (а для суб'єктів господарювання, що проводять діяльність у сфері лотерей або азартних ігор — 55 тисяч гривень), або якщо вона

еквівалентна цій сумі в іноземній валюті, банківських металах чи інших активах відповідно до офіційного курсу гривні на момент здійснення такої операції.

Порогові фінансові операції підлягають фінансовому моніторингу за умови наявності хоча б однієї з таких ознак:

1. Одна зі сторін фінансової операції зареєстрована, проживає або знаходиться на території держави, яка здійснює збройну агресію проти України, або в юрисдикції, що не виконує чи неналежним чином виконує рекомендації міжнародних організацій у сфері ПВК/ФТ. Це також стосується операцій, у яких бере участь особа, що має рахунок у банку такої юрисдикції, або якщо кінцевий бенефіціарний власник учасника операції є громадянином чи резидентом такої держави.
2. Операції за участі політично значущих осіб (PEPs), їхніх родичів або осіб, пов'язаних із ними.
3. Перекази коштів за межі України, включаючи операції на користь країн, які Кабінет Міністрів України визначив як офшорні зони.
4. Операції з готівковими коштами, зокрема внесення, переказ чи отримання готівки.
5. Фінансові операції, що здійснюються електронними резидентами (е-резидентами).

Відповідно до статті 21 Закону про протидію відмиванню доходів та фінансуванню тероризму, будь-які фінансові операції або спроби їх проведення, незалежно від суми, вважаються підозрілими, якщо у суб'єкта первинного фінансового моніторингу виникають обґрунтовані сумніви, що ці операції можуть бути пов'язані з кримінальною діяльністю, фінансуванням тероризму або розповсюдженням зброї масового знищення.

При оцінці фінансових операцій на предмет підозрілої активності, суб'єкти первинного моніторингу керуються спеціальними типологічними дослідженнями, які розробляються уповноваженими органами та публікуються на їх офіційних вебресурсах, а також враховують рекомендації державних органів, що здійснюють фінансовий моніторинг. Всі види фінансового моніторингу ефективно працюють

у комплексі. За умови ретельного виконання своїх обов'язків всіма учасниками фінансової діяльності, кожна підозріла транзакція привертає увагу та вчасне реагування відповідних органів. Це сприяє виведенню економіки з тіні, фінансовій чистоті та етичності діяльності, а також своєчасному наповненню бюджету за рахунок правильно розрахованих податків на доходи.

Ключовою умовою ефективності первинного фінансового моніторингу є належна підготовка працівників банківської установи, їх регулярне навчання та підвищення кваліфікації у сфері виявлення підозрілих фінансових операцій. Працівники повинні вміти розпізнавати ознаки потенційних ризиків, володіти знаннями про вимоги законодавства, нормативно-правових актів та внутрішніх регламентів банку щодо ПВК/ФТ.

Окрім цього, значну роль у системі ПФМ відіграє впровадження автоматизованих систем аналізу транзакцій. Такі системи дозволяють оперативно виявляти незвичні або нетипові фінансові дії, зіставляти їх з відомими шаблонами шахрайства, формувати сигнали для подальшого аналізу та, у разі потреби, повідомляти відповідні органи. Інформація, зібрана в межах первинного фінансового моніторингу, є важливим інструментом не лише для запобігання фінансовим злочинам, а й для побудови загальної довіри до фінансової системи України [8]. Завдяки системному підходу до контролю за фінансовими операціями, забезпечується прозорість руху коштів, знижується ризик залучення фінансових установ до легалізації кримінальних доходів, і створюються умови для стабільного функціонування фінансового сектору в цілому.

1.2 Нормативно-правове забезпечення організації первинного фінансового моніторингу банків

Ефективна система фінансового моніторингу є ключовим елементом сучасної банківської діяльності, особливо в умовах глобалізації фінансових ринків, посилення міжнародного контролю за відмиванням коштів та боротьбою з фінансуванням тероризму. З огляду на активну інтеграцію України у світову

фінансову систему та потребу у забезпеченні прозорості фінансових операцій, питання організації первинного фінансового моніторингу в банківському секторі набуває особливої актуальності.

Банки, як найважливіші суб'єкти фінансової системи, виконують роль першої ланки у системі запобігання легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом. Саме на них покладається обов'язок виявляти підозрілі фінансові операції, ідентифікувати клієнтів, оцінювати рівень ризику та інформувати спеціально уповноважені органи про потенційні порушення. Для реалізації цих завдань банки повинні керуватися широким спектром нормативно-правових документів, які визначають механізми організації фінансового моніторингу, критерії ризику, процедури перевірки клієнтів та порядок звітування до Державної служби фінансового моніторингу України [6].

Організація первинного фінансового моніторингу у банках України здійснюється на основі комплексної системи нормативно-правових актів, що забезпечують відповідність національного законодавства міжнародним стандартам у сфері запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення. Ця система включає не лише Закон України «Про запобігання та протидію легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом...», а й численні нормативно-правові акти Національного банку України, методичні рекомендації Державної служби фінансового моніторингу України (Держфінмоніторингу), міжнародні стандарти FATF (Financial Action Task Force), положення Директив ЄС та інші документи, що регулюють діяльність у сфері протидії фінансовим злочинам. Важливу роль у цій системі відіграє розробка та впровадження внутрішньобанківських правил фінансового моніторингу. Кожна банківська установа повинна затвердити відповідну програму, що охоплює порядок ідентифікації та верифікації клієнтів, оцінку ризиків, моніторинг фінансових операцій, порядок виявлення підозрілих транзакцій, порядок повідомлення Держфінмоніторингу, а також навчання персоналу та внутрішній контроль.(рис.1.2).

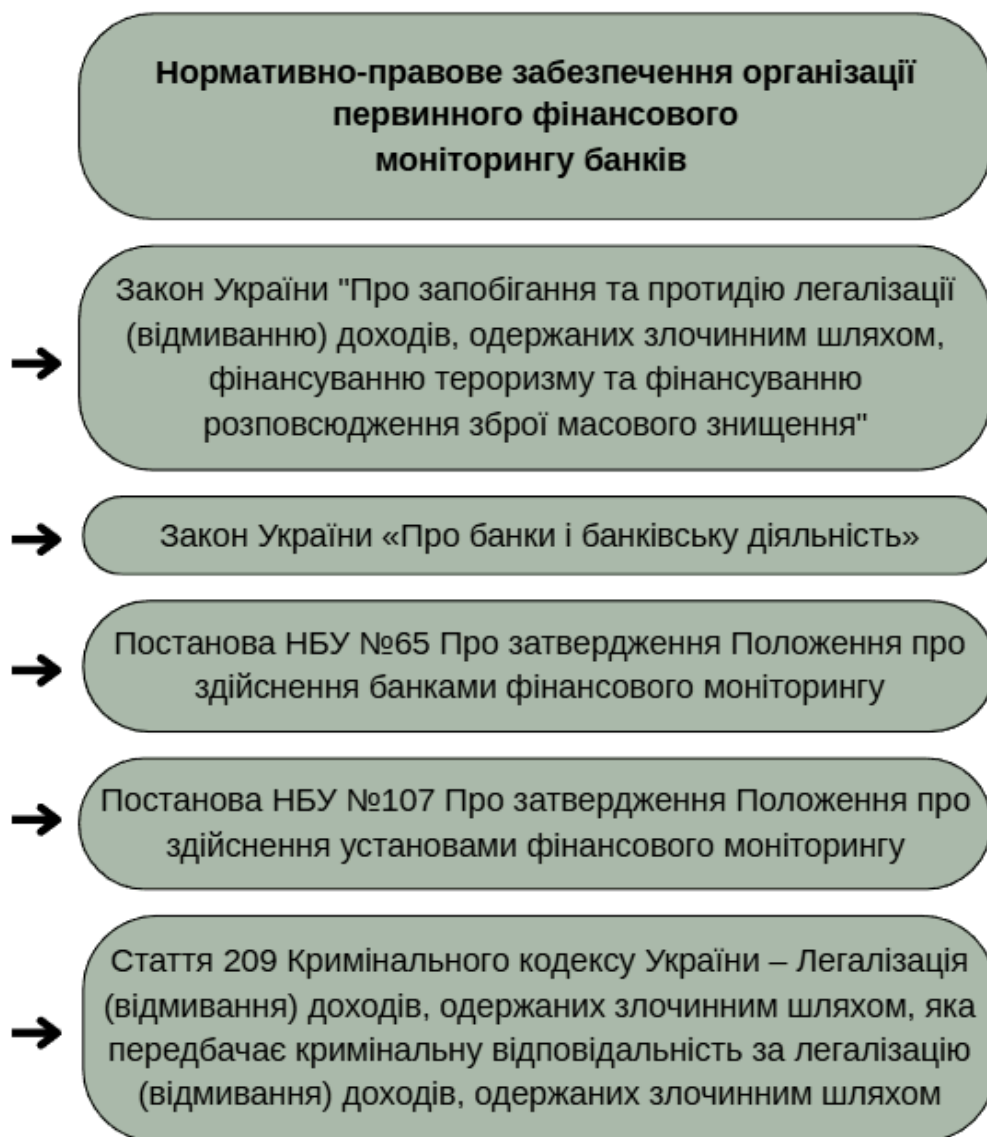

Рис. 1.2 Нормативно-правове забезпечення організації первинного фінансового моніторингу банків

Джерело: розроблено автором на основі: Законів України

В Україні організація первинного фінансового моніторингу регулюється основним нормативно-правовим актом – це Закон України "Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення". Даний закон є базовим документом, що регламентує правові та організаційні принципи ПВК/ФТ в Україні. Він встановлює вимоги до суб'єктів первинного фінансового моніторингу, включаючи банки, стосовно встановлення та підтвердження особи клієнтів, а також виявлення й інформування про підозрілі

фінансові транзакції, а також інші аспекти ПФМ. Також визначає основні принципи та суб'єктів фінансового моніторингу. Регулює порядок ідентифікації клієнтів банків та подання інформації до Держфінмоніторингу України.

Наступними основними нормативними актами з питань фінансового моніторингу в банках є Закон України «Про банки і банківську діяльність», який встановлює вимоги щодо здійснення банками внутрішнього контролю, включаючи заходи з фінансового моніторингу, та Постанова НБУ №65 Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу, що регламентує діяльність банківських установ у галузі фінансового моніторингу, встановлюючи вимоги щодо ідентифікації клієнтів, оцінки ризиків, моніторингу операцій та звітування, з метою попередження фінансових злочинів і підтримка стабільності фінансової системи України. Дане Положення створене на основі законодавчих актів України — зокрема, законів «Про Національний банк України», «Про банки і банківську діяльність» та «Про запобігання і протидію легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму і розповсюдженню зброї масового знищення». Його головна мета — запобігання використанню банківської системи для відмивання коштів, одержаних злочинним шляхом, а також для фінансування терористичних актів та поширення зброї масового знищення. Цим Положенням визначаються основні вимоги Національного банку України до банків щодо дотримання законодавства у сфері фінансового моніторингу. Зазначені вимоги поширюються на всі банки, їхні відокремлені підрозділи та філії іноземних банків, що здійснюють діяльність на території України.

Також можна віднести до нормативно-правового забезпечення організації первинного фінансового моніторингу банків Постанову НБУ №107 Про затвердження Положення про здійснення установами фінансового моніторингу, що визначає процедури належної перевірки клієнтів банку та Статтю 209 Кримінального кодексу України – Легалізація (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, яка передбачає кримінальну відповідальність за узаконення доходів, одержаних злочинним способом. Окрім того, НБУ також надає банкам

методичні рекомендації щодо організації ПФМ, які допомагають їм ефективно виконувати вимоги законодавства.

Також Україна як член міжнародної спільноти зобов'язана дотримуватися рекомендацій та вказівок FATF — Групи з розробки заходів протидії відмиванню коштів, які є базовими міжнародними стандартами у сфері AML/CFT (Anti-Money Laundering / Countering the Financing of Terrorism). Також варто згадати про директиви ЄС (наприклад, 4-та та 5-та AML директиви), положення яких враховуються в українському законодавстві для забезпечення гармонізації нормативної бази з європейськими стандартами.

Варто зазначити, що нормативно-правова база фінансового моніторингу є динамічною системою, яка постійно вдосконалюється з урахуванням змін у міжнародному законодавстві, підходів FATF, а також внутрішніх викликів, зумовлених розвитком тіньової економіки, новими фінансовими інструментами, цифровими валютами та технологіями дистанційного обслуговування клієнтів. У цьому контексті значна увага приділяється ризик-орієнтованому підходу до організації фінансового моніторингу [10]. Банки зобов'язані створювати внутрішні системи управління ризиками відмивання доходів та фінансування тероризму, що передбачають проведення постійної ідентифікації клієнтів, перевірки бенефіціарних власників, моніторингу операцій, аналізу джерел походження коштів тощо. Особливу увагу банки приділяють клієнтам, які підлягають під категорію PEPs (політично значущі особи), нерезидентам, юридичним особам зі складною структурою власності або з високоризикових юрисдикцій. Важливим елементом нормативного забезпечення є взаємодія банків із Державною службою фінансового моніторингу України (Держфінмон), яка виконує функції національного органу фінансової розвідки. У разі виявлення підозрілих фінансових операцій банк зобов'язаний без зволікань подати відповідне повідомлення до Держфінмону, незалежно від суми операції, якщо є ознаки потенційної легалізації доходів або фінансування тероризму. У свою чергу, Держфінмон здійснює аналітичну обробку отриманої інформації та передає її правоохоронним органам за наявності достатніх підстав.

У межах міжнародного співробітництва Україна активно взаємодіє з такими організаціями як МВФ, Світовий банк, Комітет Ради Європи з боротьби з відмиванням коштів (MONEYVAL), а також бере участь у глобальних ініціативах, спрямованих на протидію транснаціональним фінансовим злочинам.

Таким чином, ефективне функціонування системи первинного фінансового моніторингу в банках забезпечується завдяки багаторівневому нормативно-правовому регулюванню, яке включає національні закони, підзаконні акти НБУ, кримінальне законодавство, міжнародні стандарти та рекомендації. Впровадження цих норм у практику банківської діяльності сприяє не лише зниженню ризиків для фінансової системи, але й підвищенню її авторитету на міжнародному рівні. Надалі актуальним є подальше удосконалення нормативної бази, цифровізація процесів моніторингу, підвищення кваліфікації працівників банків та посилення контролю за виконанням вимог законодавства у сфері ПВК/ФТ.

1.3 Повноваження та правовий статус відповідального працівника суб'єкта первинного фінансового моніторингу

Однією з ключових фігур у системі первинного фінансового моніторингу в банках є відповідальний працівник суб'єкта первинного фінансового моніторингу (СПФМ), тобто спеціально уповноважена особа, на яку покладено функції організації та контролю за дотриманням вимог законодавства у сфері протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. Згідно зі статтями 8 та 9 Закону України «Про запобігання та протидію легалізації доходів...», суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані призначити такого відповідального працівника. Його кандидатура повинна відповідати певним кваліфікаційним вимогам, зокрема мати бездоганну ділову репутацію, відповідну освіту, досвід роботи, а також пройти спеціальне навчання у сфері фінансового моніторингу [1].

Відповідальний працівник банку — це співробітник, призначений для здійснення фінансового моніторингу в межах банку. Його призначення здійснюється на посаді керівного рівня в структурі суб'єкта первинного фінансового моніторингу. Правовий статус, підзвітність і підпорядкування такого працівника визначаються нормативними документами Національного банку України.

Відповідальний працівник повинен мати бездоганну репутацію та відповідати встановленим кваліфікаційним вимогам, які затверджуються суб'єктом державного фінансового моніторингу, що виконує функції державного регулювання та контролю у сфері первинного фінансового моніторингу згідно із законом.

Для забезпечення ефективної роботи системи протидії легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ) банк вживає такі заходи:

1. Призначає відповідального працівника на керівну посаду відповідно до вимог законодавства України у сфері ПВК/ФТ.
2. Створює окремий структурний підрозділ з питань ПВК/ФТ, який очолює відповідальний працівник або який безпосередньо підпорядковується йому.

Призначення відповідального працівника банку здійснюється наглядовою радою відповідно до внутрішніх документів банку та чинного законодавства України.

Щоб обіймати цю посаду, кандидат має відповідати низці вимог до професійної придатності, а саме:

1. Відповідати критеріям, встановленим для керівників банків у Законі України «Про банки і банківську діяльність» та нормативно-правових актах Національного банку України, що регулюють питання ліцензування.
2. Мати щонайменше три роки досвіду в банківській сфері, пов'язаному з ПВК/ФТ, або аналогічний досвід на керівній посаді у фінансових установах, або щонайменше один рік стажу роботи на посаді керівника підрозділу банку, що займається питаннями ПВК/ФТ.

3. Добре орієнтуватися в українському законодавстві щодо протидії відмиванню доходів, фінансуванню тероризму та розповсюдження зброї масового знищення, знати міжнародні стандарти в цій сфері, а також володіти практичними навичками застосування цих норм у діяльності банку.

Крім того, банк має щороку перевіряти, чи відповідає відповідальний працівник встановленим вимогам, та надсилати письмове повідомлення про результати перевірки до Національного банку України.

Відповідальний працівник банку зобов'язаний щонайменше раз на рік подавати наглядовій раді банку звіт, що охоплює:

- оцінку ризик-профілю банку;
- актуальні проблеми, що виникають при впровадженні ефективної внутрішньої системи протидії відмиванню доходів та фінансуванню тероризму;
- питання щодо функціонування системи управління ризиками, пов'язаними з легалізацією злочинних доходів або фінансуванням терористичної діяльності.

До ключових повноважень відповідального працівника входить:

- Інформування державних органів, зокрема:
 - передача інформації про фінансові операції, що підлягають моніторингу, до уповноважених органів;
 - повідомлення держателя Єдиного державного реєстру про невідповідності у даних щодо бенефіціарних власників клієнтів.
- Контрольна діяльність у банку:
 - проведення перевірок підрозділів та співробітників банку щодо дотримання політик з фінансового моніторингу;
 - право вільного доступу до всіх ресурсів банку, необхідних для виконання моніторингових функцій.
- Координація роботи з фінансового моніторингу:
 - організація участі працівників банку в заходах ПВК/ФТ;

- розробка та оновлення внутрішніх нормативних документів банку з питань моніторингу;
- контроль за їх впровадженням і дотриманням.
- Інформаційна взаємодія:
 - збір пояснень від працівників щодо виконання обов'язків у сфері ПВК/ФТ;
 - співпраця з представниками державних наглядових органів під час перевірок;
 - прийняття рішень щодо надання інформації за запитами правоохоронних чи контролюючих органів.
- Інші обов'язки, передбачені чинним законодавством та внутрішніми нормативними актами банку.

Відповідальний працівник при здійсненні функцій з фінансового моніторингу діє самостійно та незалежно, підзвітна виключно керівнику суб'єкта первинного фінансового моніторингу. Вона зобов'язана щонайменше раз на місяць письмово повідомляти керівника про виявлені фінансові операції, що підлягають моніторингу, а також про вжиті заходи, зокрема щодо:

- забезпечення здійснення первинного фінансового моніторингу;
- розроблення та оновлення внутрішніх положень з питань фінансового моніторингу;
- організації навчання та практичної підготовки персоналу для забезпечення дотримання вимог цього Закону.

Крім зазначених вище обов'язків і повноважень, відповідальний працівник повинен взаємодіяти з усіма внутрішніми структурними підрозділами банку, забезпечуючи ефективну комунікацію щодо ризиків відмивання коштів, отриманих унаслідок злочинної діяльності, або фінансування терористичної діяльності (ПВК/ФТ). Він також здійснює контроль за дотриманням процедур ідентифікації та верифікації клієнтів, моніторингом їх фінансової діяльності, оцінкою ризиків клієнтів, а також за заходами з управління такими ризиками [7].

З метою забезпечення високого рівня обізнаності працівників банку відповідальний працівник організовує та проводить регулярні внутрішні навчання і тренінги з питань ПВК/ФТ. Ці заходи мають сприяти підвищенню рівня внутрішнього контролю та формуванню культури дотримання вимог законодавства в установі. Він також повинен постійно підвищувати власну кваліфікацію, брати участь у спеціалізованих семінарах, конференціях, програмах підвищення кваліфікації, що проводяться Національним банком України, Державною службою фінансового моніторингу України або іншими уповноваженими установами.

Окремо слід наголосити, що відповідальний працівник несе персональну відповідальність за організацію системи внутрішнього фінансового моніторингу, а також за своєчасне інформування керівництва банку про недоліки в її функціонуванні. У разі виявлення порушень або ознак ризикових фінансових операцій, він має негайно вжити заходів щодо усунення таких порушень, у тому числі ініціювати внутрішнє розслідування або повідомити про інцидент регуляторний орган. Крім того, відповідальний працівник зобов'язаний забезпечити збереження конфіденційності відомостей, отриманих у процесі виконання службових обов'язків. Розкриття цієї інформації стороннім особам без відповідних правових підстав є грубим порушенням законодавства та підлягає юридичній відповідальності. У межах своєї діяльності відповідальний працівник також взаємодіє з іншими органами фінансового моніторингу, зокрема шляхом обміну інформацією, участі у міжбанківських робочих групах з ПВК/ФТ, розробці галузевих стандартів, рекомендацій та методичних матеріалів.

Таким чином, ефективність системи первинного фінансового моніторингу у великій мірі залежить від компетентності, професійності та сумлінності відповідального працівника. Його діяльність є визначальною у забезпеченні виконання банком вимог національного та міжнародного нормативно-правових актів щодо протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму. Повноваження та функції відповідального працівника СПФМ охоплюють широкий спектр завдань — від розробки внутрішніх політик і процедур до

оперативного реагування на підозрілі операції та стратегічного управління ризиками. Його незалежність, професійна доброчесність і системна робота є запорукою ефективного функціонування всієї системи фінансового моніторингу установи.

РОЗДІЛ 2

ПРАВИЛА, ПРОГРАМИ ТА ПРОЦЕДУРИ ФІНАНСОВОГО МОНІТОРИНГУ В БАНКУ “КРЕДИТВЕСТ БАНК”

2.1 Організаційно-економічна характеристика банку “КРЕДИТВЕСТ БАНК”.

Розроблення правил та програми здійснення фінансового моніторингу

АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» (повна назва — Акціонерне товариство «Вест Файненс енд Кредит Банк») — перший турецький банк на території України, орієнтований на надання якісного сервісу українським та міжнародним клієнтам. Банк розпочав свою діяльність в Україні у 2009 році. Представлений у корпоративному, малому та середньому, у роздрібному бізнесі. Пріоритетними напрямками діяльності банку є надання широкого спектру банківських послуг підприємцям, МСБ та корпоративним клієнтам. Банк фокусується на програмах міжнародних фінансових організацій, з метою кредитування експортно-орієнтованих підприємств [11]. Банк ретельно стежить за дотриманням вимог законодавства та міжнародних стандартів для забезпечення стабільності та прозорості всіх фінансових операцій та не перебуває в жодних санкційних списках (додаток А).

Основні відомості:

- Юридична назва: Акціонерне товариство «КРЕДИТВЕСТ БАНК»
- Код ЄДРПОУ: 34575675
- Головний офіс: м. Київ, вул. Леонтовича, 4, літера «А»
- Організаційно-правова форма юридичної особи: АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
- Основний вид діяльності (КВЕД): 64.19 Інші види грошового посередництва.
- Інші види діяльності (КВЕД): 64.99 Надання інших фінансових послуг (крім страхування та пенсійного забезпечення), н.в.і.у.

- Спеціалізація: Універсальний банк, що надає послуги корпоративному, малому та середньому бізнесу, а також роздрібним клієнтам.

В додатку Б можна переглянути витяг з YouControl, загальні відомості про даний банк.

Основним акціонером банку є акціонерне товариство «Алтинбаш Холдинг Анонім Шіркети» (Altınbaş Holding INC.), яке прямо та опосередковано володіє 68,5% статутного капіталу банку.

Керівництвом банку є Наглядова Рада, яка здійснює нагляд за діяльністю правління та контролює виконання стратегічних рішень (до неї входить 5 осіб) та Правління банку — виконавчий орган, що управляє поточною діяльністю банку. До складу правління входить шість осіб, кожен з яких відповідає за діяльність певних підрозділів. В додатку В можна побачити інформацію про учасників та бенефіціарів.

Фінансові показники (станом на 01.02.2025):

- Активи: 2 283,8 млн грн
- Зобов'язання: 1 803,2 млн грн
- Капітал: 480,6 млн грн
- Фінансові результати: 5,7 млн грн

Ці показники відображають поточний фінансовий стан банку та його здатність виконувати свої зобов'язання [12]. Банк зберігає стабільність та продовжує надавати широкий спектр банківських послуг. Таким чином, «КРЕДИТВЕСТ БАНК» демонструє стабільні фінансові показники та продовжує розвивати свою діяльність в Україні.

Організація фінансового моніторингу в банку є однією з ключових складових системи запобігання легалізації незаконно отриманих коштів і фінансуванню тероризму. У банку АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» розроблені правила та програма фінансового моніторингу відповідають вимогам діючого законодавства України, зокрема Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та

Постанови НБУ №65, яка визначає процедуру впровадження фінансового моніторингу в банківських установах, а також регуляторним документам Національного банку України.

З метою належного дотримання норм законодавства в галузі фінансового моніторингу, в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» діє окремий структурний підрозділ — Відділ фінансового моніторингу, який є підзвітним безпосередньо керівнику виконавчого органу банку. Цей підрозділ забезпечує постійний контроль за фінансовими операціями клієнтів, ідентифікацію та верифікацію клієнтів, виявлення підозрілих операцій та своєчасне інформування відповідних державних органів [11]. Банк має внутрішні документи, що регулюють порядок здійснення первинного фінансового моніторингу, зокрема:

- Правила фінансового моніторингу, які визначають загальні принципи організації, обов'язки посадових осіб, процедури внутрішнього контролю, порядок дій при виявленні підозрілих фінансових операцій;
- Програма здійснення фінансового моніторингу, яка включає алгоритми дій працівників, перелік ризикових факторів, критерії підозрілості операцій, а також заходи щодо навчання персоналу.

У рамках програми ризик-орієнтованого підходу банк проводить оцінку ризиків клієнтів, з урахуванням країни походження, виду діяльності, фінансової поведінки та інших ознак. На основі результатів оцінки ризику клієнтам присвоюється низький, середній або високий рівень ризику, що впливає на інтенсивність подальшого моніторингу. Крім того, у банку впроваджено сучасні ІТ-рішення, які забезпечують автоматизований моніторинг операцій у режимі реального часу, автоматичне формування звітів та фіксацію ризикових транзакцій. Це дозволяє оперативно реагувати на підозрілі дії та мінімізувати ризики втягнення банку у схеми відмивання коштів.

Ще одним важливим елементом системи фінансового моніторингу є постійне навчання персоналу. Всі працівники, задіяні в обслуговуванні клієнтів та здійсненні фінансових операцій, регулярно проходять навчання та перевірку знань

з питань ПВК/ФТ (протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму), що підвищує ефективність виявлення підозрілих операцій.

Таким чином, система фінансового моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» побудована на принципах відповідності законодавству, прозорості, ризик-орієнтованого підходу, технологічної автоматизації та високої професійної підготовки працівників. Це забезпечує належне функціонування банку в правовому полі, сприяє збереженню його ділової репутації та довіри з боку клієнтів, регуляторів і міжнародних партнерів.

Посадова інструкція відповідального працівника з фінансового моніторингу банку визначає функціональні обов'язки, права та відповідальність відповідального працівника. Документ складається відповідно до положень Закону України про запобігання та протидію легалізації доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та поширенню зброї масового знищення., нормативно-правових актів НБУ та внутрішніх документів банку. Відповідальний працівник з фінансового моніторингу призначається наказом керівника банку. У своїй діяльності керується законодавством України, міжнародними стандартами FATF, внутрішніми документами банку. Відповідальний працівник з фінансового моніторингу несе персональну відповідальність за здійснення заходів з фінансового моніторингу відповідно до законодавства України [1]. Основними обов'язками є:

- Розробка та впровадження Програми фінансового моніторингу та інших внутрішніх документів банку.
- Ідентифікація та верифікація клієнтів відповідно до вимог законодавства.
- Контроль за здійсненням фінансових операцій клієнтів банку, аналіз операцій, що можуть містити ознаки підозрілих.
- Виявлення та оцінювання ризиків відмивання грошей і фінансування тероризму.
- Реєстрація фінансових операцій у внутрішньому реєстрі для цілей фінансового моніторингу.
- Складання та подання звітності до Держфінмоніторингу у визначені строки.

- Співпраця з державними органами, зокрема Держфінмоніторингом, правоохоронними та регуляторними структурами.
- Проведення навчання працівників банку щодо вимог фінансового моніторингу.
- Ведення архіву документів фінансового моніторингу та забезпечення їх конфіденційності.
- Забезпечення своєчасного оновлення Правил внутрішнього фінансового моніторингу у разі змін у законодавстві.
- Проведення внутрішніх перевірок на предмет дотримання норм фінансового моніторингу.
- Інформування керівництва банку про виявлені ризики та рекомендації щодо їх мінімізації.

Права відповідального працівника включають:

- Отримувати необхідну інформацію та документи, пов'язані з фінансовими операціями клієнтів.
- Ініціювати проведення додаткових перевірок клієнтів та їхніх фінансових операцій.
- Вимагати від працівників банку дотримання процедур фінансового моніторингу.
- Проводити внутрішні перевірки та подавати пропозиції щодо вдосконалення заходів фінансового моніторингу.
- Взаємодіяти з державними регуляторами, запитувати необхідну інформацію.
- Пропонувати керівництву заходи щодо мінімізації фінансових ризиків.

Також посадова інструкція включає відповідальність та взаємодію відповідального працівника з іншими підрозділами. Відповідальний працівник несе відповідальність в разі невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, за несвоєчасне подання звітності до Держфінмоніторингу, за нерозголошення інформації про підозрілі операції, що могли спричинити фінансові чи репутаційні ризики для банку, за розголошення конфіденційної інформації клієнтів та банку, за невиконання вимог законодавства, що може

призвести до адміністративної або кримінальної відповідальності. Також відповідальний працівник взаємодіє з усіма співробітниками банку для забезпечення виконання вимог фінансового моніторингу. Співпрацює з бухгалтерією щодо аналізу фінансових потоків та відповідності документів, а також здійснює інформаційний обмін із керівником банку щодо виявлених ризиків та підозрілих операцій. У додатку Д показано приклад посадової інструкції відповідального працівника з фінансового моніторингу банку.

Основною метою фінансового моніторингу є запобігання використанню банку для відмивання коштів та фінансування тероризму шляхом впровадження ризик-орієнтованого підходу, що дозволяє ефективніше ідентифікувати та аналізувати підозрілі операції клієнтів. Банк розробляє та впроваджує внутрішні правила та програми фінансового моніторингу. У банку затверджено внутрішні правила фінансового моніторингу, які є обов'язковими для виконання всіма працівниками установи. Вони визначають загальний порядок дій працівників при ідентифікації клієнтів, виявленні підозрілих фінансових операцій, документуванні та повідомленні про такі операції до уповноваженого органу – Державної служби фінансового моніторингу України [20]. У додатку Ж показаний приклад положення про відділ фінансового моніторингу в банку. У АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» Правила фінансового моніторингу включають:

- визначення термінів, пов'язаних з фінансовим моніторингом;
- вимоги до ідентифікації та верифікації клієнтів;
- порядок виявлення підозрілих операцій;
- процедури внутрішнього контролю;
- заходи щодо підвищення обізнаності персоналу та проведення навчання;
- розподіл обов'язків між працівниками, відповідальними за здійснення фінансового моніторингу.

Крім того, в банку формується Програма здійснення фінансового моніторингу, яка має на меті конкретизувати дії працівників якщо виявлено фінансові операції, які підлягають обов'язковому або внутрішньому моніторингу. Також банк призначає відповідального працівника за фінансовий моніторинг –

уповноважену особу, яка координує виконання встановлених правил, аналізує підозрілі операції, забезпечує комунікацію з Держфінмоніторингом і відповідає за навчання персоналу.

Установа має забезпечувати відповідну перевірку нових та наявних клієнтів. Належна перевірка - заходи, що включають:

- ідентифікацію та верифікацію клієнта;
- визначення кінцевого бенефіціарного власника клієнта або підтвердження його відсутності, зокрема отримання структури власності для її аналізу, а також збору даних для ідентифікації бенефіціара та проведення заходів щодо підтвердження його особи (якщо він є);
- визначення мети та сутності майбутніх ділових відносин або фінансової операції;
- безперервний моніторинг ділових відносин та фінансових операцій клієнта з метою перевірки їх відповідності наявним у суб'єкта первинного фінансового моніторингу даним про клієнта, його діяльність і ризики, зокрема, за необхідності, щодо джерела коштів, що беруть участь у фінансових операціях;
- забезпечення своєчасного оновлення документів, даних і інформації, що стосуються клієнта.

Ідентифікація — це заходи, які суб'єкт первинного фінансового моніторингу здійснює для встановлення особи шляхом отримання її ідентифікаційних даних. Верифікація — це заходи, які суб'єкт первинного фінансового моніторингу проводить з метою перевірки (підтвердження) належності отриманих ідентифікаційних даних відповідній особі, а також для підтвердження інформації, що дозволяє визначити кінцевих бенефіціарних власників або їх відсутність [1]. Ідентифікація та верифікація клієнта проводяться до встановлення ділових відносин, укладення правочинів, здійснення фінансової операції або відкриття рахунку. Під час ідентифікації та верифікації резидентів суб'єкти первинного фінансового моніторингу зобов'язані встановити:

1. Для фізичної особи — прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові; дату народження; номер та, за наявності, серію паспорта громадянина України або іншого документа, що посвідчує особу та може використовуватися в Україні для укладення правочинів згідно з законодавством; дату видачі документа та орган, що його видав; відомості про місце проживання або перебування; реєстраційний номер облікової картки платника податків; номер та, за наявності, серію паспорта громадянина України з відміткою про відмову від прийняття реєстраційного номера платника податків або номер паспорта з відповідним записом в електронному безконтактному носії; унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності).

У випадку, якщо за традиціями національної меншини, до якої належить особа, прізвище або по батькові не входять до складу імені, зазначаються лише ті складові імені, які є.

2. Для фізичної особи — підприємця встановлюються: прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові; дата народження; номер та, за наявності, серія паспорта громадянина України або іншого документа, що посвідчує особу і може бути використаний на території України для укладення правочинів відповідно до законодавства; дата видачі документа та орган, який його видав; відомості про місце проживання або перебування; реєстраційний номер облікової картки платника податків; номер та, за наявності, серія паспорта з відміткою про відмову від прийняття реєстраційного номера платника податків або номер паспорта з відповідним записом в електронному безконтактному носії; дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань про державну реєстрацію; реквізити банку, у якому відкрито рахунок, та номер поточного рахунка (за наявності); унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності). Якщо за звичаями національної меншини, до якої належить

особа, прізвище або по батькові не є частиною імені, зазначаються лише складові імені.

3. Для юридичної особи встановлюються: повне найменування, місцезнаходження; дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань про проведення державної реєстрації; відомості про виконавчий орган (органи управління); ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном; ідентифікаційний код згідно з Єдиним державним реєстром підприємств та організацій України; реквізити банку, у якому відкрито рахунок, та номер поточного рахунка.

Банки як суб'єкти первинного фінансового моніторингу можуть не встановлювати реквізити іншого банку та номер поточного рахунка щодо резидентів (фізичних осіб — підприємців, юридичних осіб).

Під час ідентифікації та верифікації нерезидентів, а також трастів та інших подібних правових утворень, суб'єкти первинного фінансового моніторингу встановлюють:

- 1) Для фізичної особи — прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові; дату народження; номер та, за наявності, серію паспорта або іншого документа, що посвідчує особу і відповідно до законодавства України може використовуватися на території України для укладення правочинів; дату видачі документа та орган, який його видав; громадянство; відомості про місце проживання або тимчасового перебування в Україні; унікальний номер запису в Єдиному державному демографічному реєстрі (за наявності).

Якщо за звичаями національної меншини, до якої належить особа, прізвище або по батькові не входять до складу імені, зазначаються лише складові імені.

- 2) Для електронного резидента (е-резидента) встановлюються: прізвище, ім'я та (за наявності) по батькові; дата народження; номер та, за наявності, серія паспорта або іншого документа, що посвідчує особу; дата видачі документа

та орган, який його видав; громадянство (підданство); відомості про місце проживання або тимчасового перебування; реєстраційний номер облікової картки платника податків; дата та номер запису в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб — підприємців та громадських формувань про проведення державної реєстрації. Якщо за звичаями національної меншини, до якої належить особа, прізвище або по батькові не є складовими імені, зазначаються лише складові імені.

- 3) Для юридичної особи встановлюються: повне найменування, місцезнаходження; реквізити банку, у якому відкрито рахунок, та номер банківського рахунка; відомості про виконавчий орган (органи управління); ідентифікаційні дані осіб, які мають право розпоряджатися рахунками та/або майном. Під час верифікації суб'єкт первинного фінансового моніторингу також отримує копію легалізованого витягу з торгового, банківського або судового реєстру чи нотаріально засвідчене реєстраційне посвідчення уповноваженого органу іноземної держави про реєстрацію відповідної юридичної особи.
- 4) Для трастів та інших подібних правових утворень, які не є юридичними особами, встановлюються: повне найменування, мета та цілі діяльності, об'єкти управління, що належать нерезиденту, щодо якого проводиться ідентифікація та верифікація; країна заснування та місцезнаходження; реквізити банку, де відкрито рахунок, та номер банківського рахунка; ідентифікаційний номер (за наявності), який нерезидент використовує при поданні податкових декларацій і інших податкових документів до податкових органів країни свого резидентства. Під час верифікації суб'єкт первинного фінансового моніторингу також отримує засвідчену копію документа або його витяг про створення (заснування) трасту чи іншого подібного правового утворення [2].

В таблиці 2.1 порівняно ідентифікацію та верифікацію для резидентів, нерезидентів, а також трастів та інших подібних правових утворень згідно із законодавством України:

Таблиця 2.1 Порівняння ідентифікації та верифікації для резидентів, нерезидентів та трастів

Категорія клієнта	Параметри для ідентифікації та верифікації
Фізична особа (резидент)	- Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) - Дата народження - Паспортні дані: серія, номер, дата видачі, орган, що видав - Місце проживання / перебування - РНОКПП або номер паспорта з відміткою про відмову
ФОП (резидент)	- Всі дані фізичної особи + - Дата і номер запису в ЄДР - Реквізити банку і номер рахунка (за наявності)
Юридична особа (резидент)	- Повне найменування - Місцезнаходження - Дата і номер запису в ЄДР - Відомості про виконавчий орган - Ідентифікаційні дані осіб з правом розпорядження рахунками/майном - Ідентифікаційний код (ЄДРПОУ) - Реквізити банку і номер рахунка (може не встановлюватися банками)
Фізична особа (нерезидент)	- Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності) - Дата народження - Паспортні дані: серія, номер, дата видачі, орган, що видав - Громадянство - Місце проживання або перебування в Україні - Унікальний номер у демографічному реєстрі (за наявності)

Продовження таблиці 2.1

Електронний резидент	Як фізична особа нерезидент + - РНОКПП - Дата і номер запису в ЄДР (як ФОП)
Юридична особа (нерезидент)	- Повне найменування - Місцезнаходження - Реквізити банку і номер рахунка - Відомості про виконавчий орган - Ідентифікаційні дані уповноважених осіб - Нотаріально засвідчене свідоцтво про реєстрацію
Трасти та інші подібні утворення	- Повне найменування - Мета та цілі діяльності - Об'єкти управління - Країна заснування - Місцезнаходження - Реквізити банку і номер рахунка - Податковий ідентифікатор (за наявності) - Засвідчена копія документа/витягу про утворення

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Тобто, найперше що повинен зробити банк – це провести ідентифікацію та верифікацію клієнта. Оновлення інформації про клієнта зазвичай проводиться не менш як один раз на п'ять років для клієнтів з низьким ризиком. Для клієнтів з середнім ризиком – 1 раз на 3 роки, а для клієнтів з високим ризиком – щонайменше 1 раз на рік. Також банк має перевіряти клієнта на його належність до PEP, тобто політично-значущих осіб. Банк зобов'язаний визначати належність клієнта до категорії PEP, використовуючи не лише інформацію, надану самим клієнтом, а й дані з інших доступних джерел [17]. Крім того, банк проводить встановлення кінцевого бенефіціарного власника клієнта або підтверджує його відсутність, а також визначає (розуміє) мету і характер майбутніх ділових відносин чи проведення фінансової операції. Всі зафіксовані дані та операції при

проведенні первинного фінансового моніторингу передаються до підрозділу фінансового моніторингу банку, якщо клієнт відповідає вимогам банку і далі клієнта вже перевіряють на наступному рівні.

Надалі, при проведенні вже внутрішнього фінансового моніторингу структурний підрозділ здійснює:

- первинний аналіз ризиків клієнтів;
- контроль за здійсненням операцій;
- підготовку повідомлень до Держфінмоніторингу.

Суб'єкти первинного фінансового моніторингу наразі активно автоматизують свої процеси, застосовуючи ризик-орієнтований підхід. Цей підхід дозволяє класифікувати клієнтів за рівнями ризику відповідно до критеріїв, встановлених регулятором. Кожен клієнт проходить ретельний аналіз, а діловим відносинам із ним присвоюється один із рівнів ризику: неприйнятно високий, високий, середній або низький [18]. Оцінка ризику легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансування тероризму є фундаментальним елементом ефективної системи внутрішнього фінансового моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК». Вона базується на ризик-орієнтованому підході, відповідно до якого Банк оцінює потенційні ризики, пов'язані з кожним клієнтом, і відповідно коригує глибину, частоту та спосіб здійснення фінансового моніторингу. Такий підхід дозволяє максимально ефективно розподіляти ресурси банку, зосереджуючись на найбільш ризикових операціях та клієнтах. Під час первинної оцінки ризику клієнта Банк враховує низку факторів. До основних критеріїв належать: географічне розташування клієнта або його контрагентів; вид його господарської діяльності; історія фінансових операцій; структура власності; статус клієнта як публічної особи (PER); спосіб встановлення ділових відносин (віддалено чи особисто); наявність операцій з високим рівнем готівкових розрахунків або використання складних фінансових інструментів (рис. 2.1).

Рисунок 2.1 Критерії оцінки ризику

Джерело: розроблено автором на основі [2]

Також враховується участь клієнта у трансакціях з країнами, що знаходяться під міжнародними санкціями або які віднесені FATF до юрисдикцій з високим ризиком. Після проведення комплексної оцінки клієнти класифікуються за рівнем ризику: низький, середній або високий. Кожна категорія ризику визначає обсяг та періодичність моніторингових заходів [17]. До клієнтів з низьким рівнем ризику належать, як правило, державні установи, комунальні підприємства, банки, які мають ліцензії Національного банку України, а також фізичні особи з прозорими джерелами доходу та стабільною транзакційною поведінкою. Для них встановлюється стандартна періодичність оновлення інформації (раз на 5 років), мінімальний рівень перевірок та спрощений контроль. Середній ризик притаманний типовим клієнтам – юридичним і фізичним особам, які не мають складної структури, однак можуть здійснювати операції, що виходять за рамки середньостатистичних. У таких випадках Банк здійснює оновлення клієнтської інформації щонайменше раз на 3 роки та періодично аналізує відхилення від очікуваної поведінки. Високий ризик встановлюється щодо клієнтів, які мають ознаки підвищеної небезпеки у сфері легалізації коштів, отриманих злочинним

шляхом та фінансування тероризму. До таких належать: публічні особи (PER) та їхні близькі особи, клієнти з непрозорою структурою власності, ті, хто зареєстрований або здійснює операції в країнах з високим рівнем корупції або нестабільною політичною ситуацією, клієнти, що працюють у галузях, пов'язаних з обігом готівки, ювелірною продукцією, криптовалютами тощо. У цьому випадку Банк здійснює розширену процедуру перевірки, що включає в себе більш глибоке вивчення джерел доходу, походження коштів, перевірку бізнес-репутації, моніторинг у режимі реального часу та щорічне оновлення інформації. Встановлення та подальше продовження ділових відносин із таким клієнтом допускається лише за попереднім погодженням відповідальної особи, яка відповідає за проведення фінансового моніторингу. Виділяють також категорію неприйнятно високого ризику. Якщо під час перевірки клієнта виявляється саме такий рівень ризику, встановлення або продовження ділових відносин з ним забороняється. До цієї категорії належать, зокрема, особи, включені до списку, пов'язаного з терористичною діяльністю, або ті, на яких накладено міжнародні санкції [4]. Адміністрування цього списку здійснює Державна служба фінансового моніторингу України.

Важливим фактором при оцінці рівня ризику є також географічне розташування клієнта. Географічний ризик слід враховувати особливо ретельно, оскільки клієнти, зареєстровані в країнах, які входять до чорного списку FATF, потребують підвищеної уваги. До цього списку потрапляють держави, які не здійснюють належних заходів для протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму і не прагнуть співпрацювати у цій сфері. На сьогодні у чорному списку FATF перебувають три країни. А саме: Корейська Народно-Демократична Республіка (Північна Корея), Іран та М'янма. Ці країни визнані такими, що мають стратегічні недоліки у системах запобігання відмиванню коштів та фінансуванню тероризму і не демонструють достатнього прогресу у співпраці з міжнародною спільнотою (рис. 2.2).

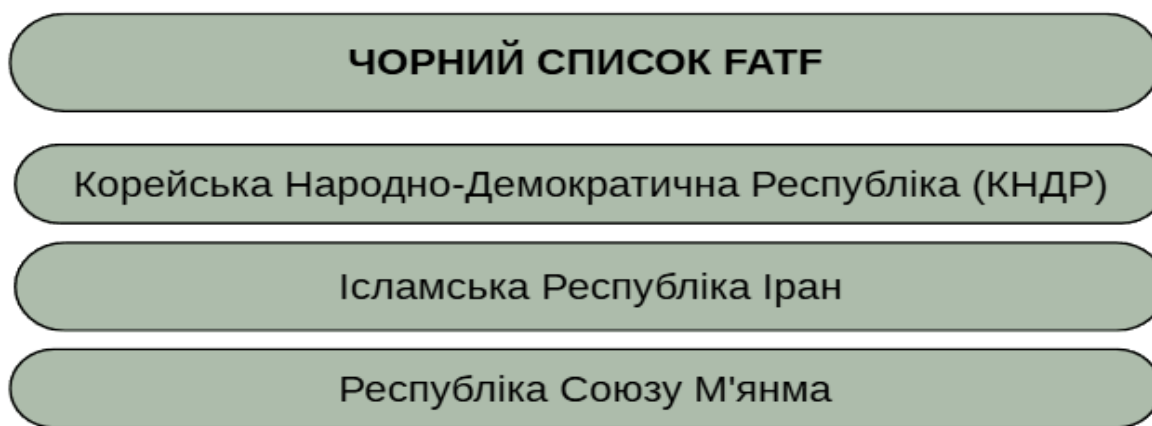

Рис. 2.2 Чорний список FATF

Джерело: розроблено автором на основі [<https://www.fatf-gafi.org/en/home.html>]

Financial Action Task Force (FATF) — це міжнародний наглядовий орган, який бореться з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму. Проте, це не єдиний список, який береться до уваги при визначенні ризику країни. Аналізується також сірий список FATF, офшорні юрисдикції, а також країни зі слабким режимом протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму (ПВК/ФТ). Для оцінки рекомендується використовувати і Звіт про глобальний індекс тероризму Інституту економіки та миру.

Отже, процес перевірки потребує глибокого аналітичного підходу, який полягає у присвоєнні кожній країні певного рівня ризику. Цей показник впливає на загальний рівень ризику ділових відносин з клієнтом.

Наступне – це виявлення та аналіз підозрілих операцій. Процес виявлення та аналізу підозрілих фінансових операцій є ключовим етапом у системі фінансового моніторингу в банку АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК», оскільки саме на цьому рівні здійснюється активне виявлення спроб легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом, або фінансування тероризму. Підозріла операція — це дія чи сукупність дій, яка за своїми характеристиками, умовами, учасниками або обсягом викликає обґрунтовану підозру працівника банку щодо її незаконного характеру, невідповідності профілю клієнта або відсутності очевидної економічної доцільності. Банк застосовує багаторівневий механізм виявлення підозрілих операцій, який базується на поєднанні автоматизованого програмного

забезпечення та аналітичної оцінки співробітниками, відповідальними за фінансовий моніторинг [7]. Автоматизована система моніторингу дозволяє оперативно виявляти операції за заздалегідь визначеними критеріями ризику, встановленими на основі законодавства, рекомендацій Держфінмоніторингу та внутрішніх нормативних документів Банку. До характерних ознак підозрілих операцій належать: роздроблення великої суми на декілька менших з метою уникнення обов'язкового фінансового моніторингу (так звані «структуровані операції»), операції без очевидної економічної мети або легального походження коштів, нетипова активність клієнта, яка не відповідає його звичному фінансовому профілю, раптове виведення значних коштів за кордон, особливо до країн з високим рівнем ризику, використання рахунків юридичних осіб для переказу коштів фізичним особам без обґрунтованої комерційної причини, активне використання готівки при наявності електронних альтернатив, або надмірно складні фінансові схеми з багатьма посередниками [19]. У разі виявлення операції, яка може бути підозрілою, працівник відповідного підрозділу зобов'язаний негайно повідомити про це уповноважену особу з фінансового моніторингу (рис. 2.3).

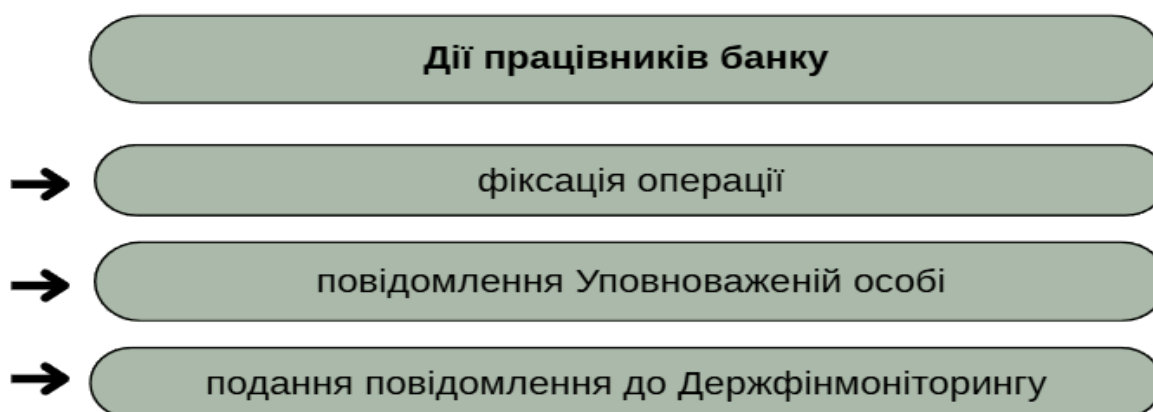

Рис. 2.3 Дії працівників банку

Джерело: розроблено автором на основі [3]

Уповноважена особа проводить первинний аналіз транзакції: оцінює характер операції, профіль клієнта, джерела коштів, історію попередніх взаємодій з банком, а також наявність аналогічних випадків у базі даних. Якщо в результаті

аналізу встановлюється, що фінансова операція має ознаки підозрілої, суб'єкт первинного фінансового моніторингу зобов'язаний:

- Негайно повідомити спеціально уповноважений орган про підозрілі операції або спроби їх проведення, незалежно від суми операції,
- Надати обґрунтовані висновки, копії документів та іншу інформацію, на основі яких виникла підозра,
- Надати додаткову інформацію за запитом уповноваженого органу.

При цьому важливо, що Банк не має права інформувати клієнта про факт надання такого повідомлення, щоб не допустити перешкоджання розслідуванню або ускладнення виявлення можливих правопорушень. Усі матеріали, пов'язані з підозрілою операцією, фіксуються, документуються та зберігаються не менше 5 років відповідно до вимог законодавства [2]. Аналіз підозрілих операцій також слугує базою для удосконалення процедур оцінки ризиків та оновлення профілів клієнтів. Повторюваність подібних операцій або виявлення нових схем легалізації коштів може бути підставою для зміни внутрішніх критеріїв ризику, підвищення рівня ризику конкретного клієнта або навіть відмови у подальшому обслуговуванні. Виявлення та аналіз підозрілих операцій у АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК», як і в будь-якому іншому банку є і має бути системною, регламентованою та послідовною діяльністю, яка спрямована на ефективне реагування на потенційні загрози відмивання коштів і є важливою складовою загальної системи захисту банку та національної фінансової системи.

2.2 Реєстрація та подання інформації про фінансові операції, які підлягають фінансовому моніторингу

У процесі проведення фінансового моніторингу в банку АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» важливу роль відіграє процес реєстрації та подання інформації про фінансові дії, які потребують моніторингу згідно із законодавством України. Цей процес регламентується нормами Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню

тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», нормативно-правовими актами Національного банку України та внутрішніми документами банку, зокрема, Програмою фінансового моніторингу АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК».

Банк виконує функції суб'єкта первинного фінансового моніторингу та несе відповідальність за своєчасне виявлення, фіксацію, аналіз і подання відповідної інформації до Державної служби фінансового моніторингу України. Реєстрації підлягають усі фінансові дії, у яких простежуються ознаки обов'язкового або внутрішнього фінансового моніторингу. Порядок фіксації та надання спеціально уповноваженому органу відомостей про фінансові операції, що підпадають під критерії фінансового моніторингу, а також іншої інформації, яка може мати зв'язок з легалізацією (відмиванням) доходів, отриманих злочинним шляхом, фінансуванням терористичної діяльності або розповсюдженням зброї масового знищення, визначається Національним банком України для суб'єктів первинного фінансового моніторингу, нагляд і регулювання за якими покладено саме на НБУ. Надання суб'єктом первинного фінансового моніторингу інформації спеціально уповноваженому органу чи суб'єкту державного фінансового моніторингу у порядку, передбаченому законодавством, не вважається порушенням вимог щодо розкриття інформації з обмеженим доступом. Суб'єкт первинного фінансового моніторингу, його посадові особи, працівники, ліквідатор, а також уповноважена особа Фонду гарантування вкладів фізичних осіб не підлягають дисциплінарній, адміністративній, цивільно-правовій чи кримінальній відповідальності за надання відповідної інформації, якщо такі дії були здійснені в межах вимог цього Закону [1].

У разі виявлення фінансових операцій, що викликають підозру, банки зобов'язані повідомити про них та їх учасників спеціально уповноважений орган. Порядок і вимоги до подання такої інформації визначаються Кабінетом Міністрів України. До переліку операцій, які підлягають обов'язковому фінансовому моніторингу, відносяться операції, що перевищують граничний поріг (еквівалент 400 000 гривень) і відповідають хоча б одній з ознак, визначених законодавством

(наприклад, операції з готівкою, переказ коштів за кордон, операції з політично значущими особами тощо). Також банк здійснює внутрішній фінансовий моніторинг щодо операцій, які не підпадають під критерії обов'язковості, але викликають підозру щодо можливої легалізації (відмивання) доходів чи фінансування тероризму. Процес реєстрації фінансових операцій передбачає фіксацію таких операцій у внутрішній інформаційній системі банку з детальним описом суті операції, реквізитами клієнта, сумами, каналами проведення операції та її учасниками. Усі операції з ознаками підозрілості або операції, що відповідають критеріям фінансового моніторингу, підлягають попередній перевірці співробітниками відповідального підрозділу банку — підрозділу фінансового моніторингу [3].

Після проведення внутрішнього аналізу, у разі виявлення підозрілої операції, уповноважена особа банку формує повідомлення про таку операцію відповідно до встановленої форми та передає його в електронному вигляді через систему до Держфінмоніторингу. Повідомлення повинно бути подано не пізніше ніж наступного робочого дня з дати встановлення підозри.

Особлива увага приділяється ідентифікації та верифікації клієнтів, зокрема з урахуванням ризик-орієнтованого підходу. У разі, якщо клієнт або його операції належать до категорії підвищеного ризику, банк застосовує розширені заходи фінансового моніторингу, включаючи посилену перевірку джерел походження коштів, мети операції, структури власності клієнта тощо. Важливо також зазначити, що АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» веде архів реєстрацій фінансових операцій та звітів, поданих до Держфінмоніторингу. Всі відповідні дані зберігаються не менше ніж п'ять років з дати останньої операції чи подання звіту, відповідно до вимог законодавства. Така практика забезпечує можливість здійснення ретроспективного аналізу у випадку проведення додаткового розслідування з боку контролюючих органів. Для автоматизації процесу виявлення та реєстрації підозрілих операцій, у банку функціонує спеціалізоване програмне забезпечення, яке дозволяє аналізувати транзакції в реальному часі, формувати звіти та виявляти операції з ознаками ризику. Програмні модулі також

інтегровані з базами даних санкційних списків, реєстрів політично значущих осіб (PEP) та міжнародних джерел для проведення перевірок клієнтів на відповідність вимогам AML/CFT (Система заходів з протидії відмиванню коштів і фінансуванню тероризму).

Крім наведених аспектів, одним із ключових напрямів удосконалення процесу реєстрації та подання відомостей щодо фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК», є підвищення ефективності взаємодії між автоматизованими системами банку та зовнішніми органами контролю. З метою зниження ризиків людського фактору, помилок при поданні інформації, затримок у виявленні підозрілих операцій, доцільним є впровадження більш глибокої інтеграції між внутрішньою аналітичною платформою банку та системою передачі повідомлень до Держфінмоніторингу. Зокрема, застосування хмарних технологій з функцією автоматичної синхронізації та архівації даних може сприяти своєчасному оновленню інформації, уникненню дублювання звітів та мінімізації витрат часу на обробку великого обсягу транзакцій. Крім того, потребує вдосконалення процес категоризації операцій за ступенем ризику. На даному етапі в банку застосовується переважно стандартний підхід до визначення ризиковості клієнта та операції, який ґрунтується на заздалегідь визначених критеріях. Проте у світовій практиці дедалі більшої популярності набуває використання адаптивних моделей ризику на базі машинного навчання, які дозволяють виявляти складні, замасковані схеми легалізації доходів. Такий підхід дозволяє формувати гнучкі сценарії моніторингу, що автоматично підлаштовуються під зміну поведінки клієнта, його транзакційної активності та інших параметрів.

Доцільно також розширити механізм співпраці банку з іншими суб'єктами первинного та державного фінансового моніторингу — страховими компаніями, фінансовими установами, біржами тощо. Налагодження такої співпраці у форматі обміну знеособленою інформацією про ризикові операції або шаблони підозрілої поведінки клієнтів дозволить створити більш повну картину транзакційної активності підозрюваних осіб. Це, у свою чергу, дозволить забезпечити не лише

своєчасне реагування, але й попередження протиправних фінансових дій на ранніх етапах.

Особливої уваги заслуговує питання безпеки обробки та зберігання даних, пов'язаних із фінансовим моніторингом. Враховуючи чутливість інформації про підозрілі операції, банк повинен постійно оновлювати засоби кіберзахисту, зокрема, системи шифрування, автентифікації доступу, виявлення втручань та інші сучасні інструменти кібербезпеки. Впровадження дворівневої перевірки доступу до систем фінансового моніторингу та журналювання всіх дій користувачів у системі сприятиме мінімізації ризику витоку або несанкціонованої зміни інформації.

У перспективі банк може розглянути можливість приєднання до міжнародних платформ з обміну аналітичними даними та типологіями підозрілих фінансових операцій, таких як Egmont Secure Web або інші ініціативи, підтримувані FATF. Це дозволить бути в курсі новітніх схем фінансового шахрайства, методів обходу законодавства та інструментів відмивання коштів, які використовуються на глобальному рівні. Постійне оновлення знань відповідно до змін законодавства, типологій ризиків та міжнародних стандартів є запорукою надійної та ефективної роботи системи фінансового моніторингу банку.

Таким чином, удосконалення процесу реєстрації та подання інформації про фінансові операції в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» має здійснюватися не лише шляхом технічної модернізації програмних засобів, але й через формування нової корпоративної культури фінансової безпеки, розвиток аналітичного мислення персоналу та активну участь у міжбанківській і міжнародній співпраці у сфері фінансового моніторингу. Це дозволить банку більш ефективно протидіяти загрозам у сфері відмивання доходів та фінансування тероризму, забезпечуючи при цьому відповідність найвищим стандартам комплаєнсу. Зокрема, важливою складовою такого вдосконалення є регулярне підвищення кваліфікації співробітників банку через тренінги, навчальні програми та обмін досвідом із фахівцями інших фінансових установ.

2.3 Критичний аналіз та напрямки удосконалення організації первинного фінансового моніторингу банку “КРЕДИТВЕСТ БАНК”

Організація первинного фінансового моніторингу в АТ “КРЕДИТВЕСТ БАНК”, аналогічно до будь-якої іншої фінансової установи, є багаторівневим та динамічним процесом, спрямованим на своєчасне виявлення, ідентифікацію та запобігання легалізації (відмивання) доходів, отриманих злочинним шляхом, а також фінансування тероризму і поширення зброї масового знищення. Проведений аналіз існуючих правил, програм та процедур первинного фінансового моніторингу банку дозволяє виявити як сильні сторони, так і потенційні сфери для вдосконалення, що є ключовим для підвищення ефективності системи в боротьбі з відмиванням доходів, отриманих злочинним шляхом. Критичний аналіз організації первинного фінансового моніторингу в АТ “КРЕДИТВЕСТ БАНК” показав, що банк загалом дотримується базових принципів належної перевірки клієнтів, включаючи ідентифікацію, верифікацію та оцінку ризику. У банку функціонує спеціальний структурний підрозділ — служба фінансового моніторингу, яка здійснює постійний нагляд за фінансовими операціями клієнтів, використовує автоматизовану систему моніторингу та своєчасно передає інформацію про підозрілі операції до Державної служби фінансового моніторингу України. Також проводиться ризик-орієнтований підхід до обслуговування клієнтів, в рамках якого здійснюється розподіл клієнтської бази на групи ризику.

Однією з безперечних сильних сторін АТ “КРЕДИТВЕСТ БАНК” є його чітка організаційна структура підрозділу, відповідального за проведення первинного фінансового моніторингу. Наявність кваліфікованого персоналу, який володіє необхідними знаннями та навичками у сфері комплаєнсу та фінансового моніторингу, є запорукою якісного виконання покладених на нього функцій. Банк приділяє значну увагу навчанню та підвищенню кваліфікації своїх співробітників у цій сфері, що підтверджується регулярним проведенням відповідних тренінгів та семінарів.

Однак, незважаючи на зазначені переваги, існують певні питання організації первинного фінансового моніторингу в АТ “КРЕДИТВЕСТ БАНК”, які потребують критичного переосмислення та подальшого удосконалення. По-перше, незважаючи на існування внутрішніх програм і процедур, система управління ризиками недостатньо адаптована до специфічних викликів сучасного цифрового середовища, зокрема, зростання кількості онлайн-транзакцій, використання криптовалют, фінтех-послуг тощо. Банк має покладатися не лише на стандартні алгоритми, а й впроваджувати інструменти штучного інтелекту та машинного навчання для виявлення нетипових транзакцій. По-друге, є потреба в регулярному оновленні внутрішніх документів з урахуванням нових вимог НБУ, міжнародних стандартів FATF та актуальних ризиків. Нерідко зміни у законодавстві не своєчасно імплементуються у внутрішні регламенти, що може призводити до формального виконання деяких функцій фінансового моніторингу. Актуалізація регламентуючої бази має стати постійним процесом із чітко визначеною відповідальністю. По-третє, важливим напрямком удосконалення є посилення контролю за операціями клієнтів, які здійснюються дистанційно. Зростання популярності онлайн-банкінгу та інших дистанційних каналів обслуговування створює нові ризики у сфері відмивання доходів, одержаних злочинним шляхом. Банку необхідно розробити та впровадити більш ефективні механізми моніторингу таких операцій, включаючи посилену автентифікацію користувачів, аналіз моделей поведінки клієнтів та виявлення нетипової активності. По-четверте, оптимізації потребує процес обміну інформацією між підрозділами банку. Ефективна протидія відмиванню коштів, одержаних злочинним шляхом вимагає злагодженої роботи всіх структурних підрозділів банку. Необхідно налагодити чіткі канали комунікації та обміну інформацією між підрозділом фінансового моніторингу, службою безпеки, юридичним департаментом та іншими відповідними підрозділами. Чи наприклад більш злагодженої роботи підрозділу валютного нагляду та підрозділу фінансового моніторингу або взагалі доєднання валютного відділу до підрозділу фінансового моніторингу. Впровадження єдиної інформаційної платформи для обміну даними та

результатами аналізу може значно підвищити оперативність реагування на виявлені ризики. На рисунку 2.4, на основі проведеного аналізу, показано основні напрями удосконалення організації первинного фінансового моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК».

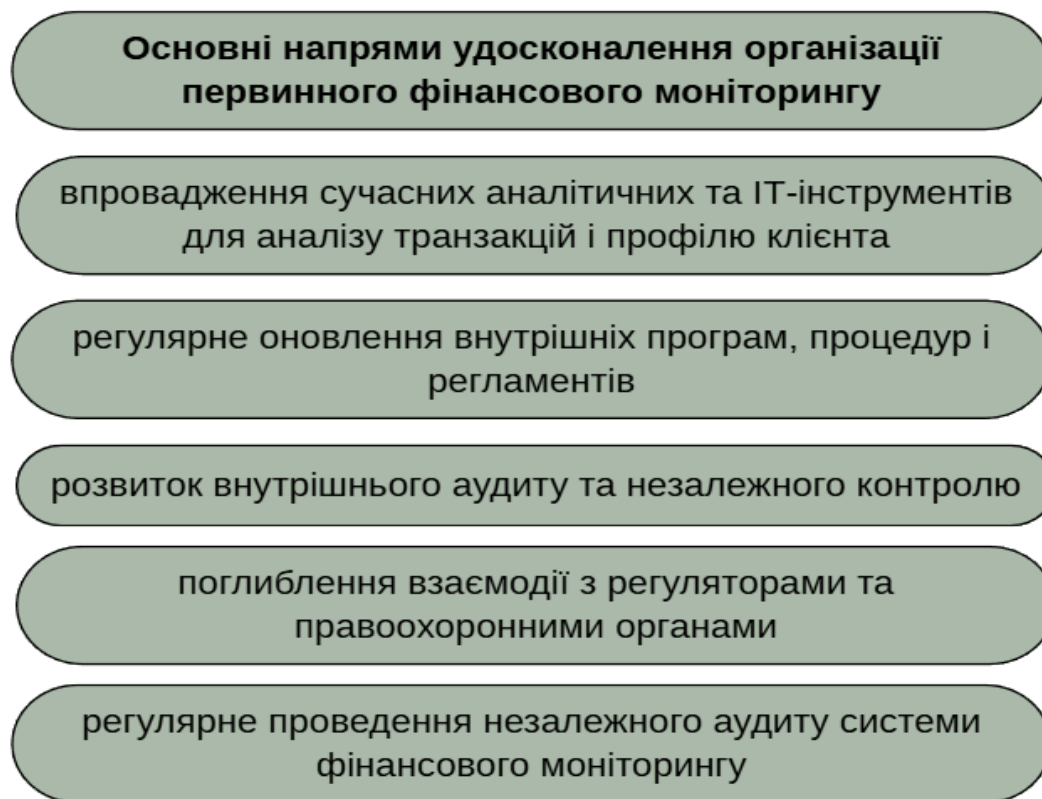

Рис. 2.4 Основні напрями удосконалення організації первинного фінансового моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК»

Джерело: розроблено автором самостійно

А в додатку К порівняно позитивні та негативні аспекти організації первинного фінансового моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК», сформованої на основі критичного аналізу.

Крім зазначених напрямів удосконалення, слід звернути увагу і на потребу в посиленні аналітичної складової в системі первинного фінансового моніторингу. Сучасні виклики вимагають від банків не лише реагування на підозрілі операції, а й проактивного прогнозування потенційних ризиків, що можливо реалізувати шляхом застосування продвинутої аналітики, зокрема поведінкового аналізу клієнтів та аналізу транзакцій у режимі реального часу. Для цього доцільним є

впровадження спеціалізованих аналітичних модулів у діючу IT-інфраструктуру банку [14].

Окремо варто зазначити, що в контексті міжнародної діяльності банку та взаємодії з іноземними контрагентами актуальним є забезпечення ефективного процесу KYC (Know Your Customer). Незважаючи на наявність відповідних процедур, їх адаптація до вимог конкретних юрисдикцій та міжнародних стандартів повинна відбуватися з урахуванням специфіки клієнтського портфеля. Особливої уваги потребують операції за участі клієнтів із країн із підвищеним рівнем ризику згідно з переліками FATF, ЄС або НБУ. Також необхідно вдосконалити механізм зворотного зв'язку в системі фінансового моніторингу. Наразі процес виявлення та оцінки підозрілих операцій є здебільшого одностороннім — з боку служби моніторингу. Запровадження формалізованих зворотних каналів між фронт-офісом, підрозділом комплаєнсу та клієнтським менеджментом сприятиме виявленню нових ризиків на ранніх етапах та більш точному профілюванню клієнтів. Важливим є і аспект культури комплаєнсу в банку. Попри регулярні навчання персоналу, важливо впроваджувати внутрішні ініціативи, що формують нульову толерантність до порушень та підвищують рівень обізнаності працівників про загрози, пов'язані з легалізацією злочинних доходів. Це може бути реалізовано через щомісячні інформаційні дайджести, внутрішні тести та аналітичні огляди з реальних кейсів.

У підсумку, вдосконалення організації первинного фінансового моніторингу в АТ “КРЕДИТВЕСТ БАНК” має відбуватися як через технологічне оновлення інструментів аналізу, так і через поглиблення міжфункціональної взаємодії, адаптацію до цифрових реалій та посилення комплаєнс-культури. Реалізація запропонованих змін сприятиме підвищенню ефективності фінансового моніторингу, зменшенню репутаційних ризиків та забезпеченню відповідності діяльності банку сучасним регуляторним і етичним вимогам.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній бакалаврській роботі розглянуто теоретичні засади, правові основи, організаційні підходи та практичні аспекти здійснення первинного фінансового моніторингу в банківських установах України, зокрема на прикладі діяльності АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК». Встановлено, що фінансовий моніторинг є ключовим елементом системи протидії легалізації (відмиванню) доходів, отриманих злочинним шляхом, та фінансуванню тероризму. Організація первинного фінансового моніторингу в банках покликана забезпечити виявлення та належне документування фінансових операцій, що підлягають моніторингу, згідно з вимогами чинного законодавства України та міжнародних стандартів.

Показано, що АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» дотримується вимог Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення», а також нормативно-правових актів НБУ у сфері фінансового моніторингу. У банку сформовано відповідний структурний підрозділ, відповідальний за здійснення первинного моніторингу, затверджено внутрішні регламенти, методики оцінки ризиків клієнтів, впроваджено інформаційно-аналітичні системи. Доведено, що ефективність фінансового моніторингу значною мірою залежить від чіткості організаційної структури, рівня підготовки відповідальних працівників, своєчасного виявлення операцій із ознаками підозрілості, а також налагодженої комунікації з Державною службою фінансового моніторингу України. У процесі дослідження було виявлено певні проблеми в організації моніторингу, зокрема: потребу в оновленні деяких внутрішніх документів відповідно до змін законодавства, необхідність удосконалення методики оцінки ризиків клієнтів та оптимізації процедур ідентифікації. Проаналізовано механізми виявлення та оцінки ризиків фінансових операцій, що застосовуються в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК», а також процедури ідентифікації та верифікації клієнтів. За результатами аналізу виявлено, що банк загалом забезпечує виконання вимог фінансового моніторингу, однак існує

потенціал для удосконалення, зокрема в частині підвищення автоматизації процесів і розширення аналітичних можливостей ІТ-систем.

Запропоновано такі напрями удосконалення організації первинного фінансового моніторингу в АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК»:

- Оновити внутрішні політики та процедури у сфері фінансового моніторингу згідно з останніми змінами до законодавства, з урахуванням рекомендацій FATF та НБУ.
- Оптимізувати процес оцінки ризиків клієнтів, впровадивши багаторівневу модель оцінювання із залученням штучного інтелекту або машинного навчання для виявлення нетипових транзакцій.
- Поглибити автоматизацію фінансового моніторингу шляхом оновлення програмного забезпечення, що дозволить швидше ідентифікувати підозрілі операції та мінімізувати людський фактор.
- Розширити співпрацю з держорганами та іншими фінансовими установами у сфері фінансового моніторингу шляхом участі у відповідних семінарах, конференціях та міжвідомчих платформах.

Узагальнено, що належна організація первинного фінансового моніторингу в банківській установі є критично важливою умовою для запобігання фінансовим злочинам, забезпечення фінансової безпеки країни та дотримання міжнародних зобов'язань. З огляду на це, запропоновані заходи спрямовані на зміцнення системи внутрішнього контролю АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК» та підвищення її відповідності сучасним викликам у сфері фінансового моніторингу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» від 06.12.2019 № 361-IX. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/361-20#Text> (дата звернення: 05.04.2025)
2. Постанова Правління Національного банку України від 19 травня 2020 року № 65 «Про затвердження Положення про здійснення банками фінансового моніторингу». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0065500-20#Text> (дата звернення: 05.04.2025)
3. Національний банк України. Методичні рекомендації щодо організації внутрішньобанківської системи фінансового моніторингу / НБУ. – К., 2021. – 46 с. (дата звернення: 05.04.2025)
4. Державна служба фінансового моніторингу України. Аналітична довідка щодо стану фінансового моніторингу в Україні. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://fiu.gov.ua/pages/dijalnist/funkcional/analitika.html> (дата звернення: 9.05.2025)
5. Закон України «Про банки і банківську діяльність» від 07.12.2000 № 2121-III. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2121-14#Text> (дата звернення: 09.04.2025)
6. Постанова Правління Національного банку України від 28.07.2020 року № 107 «Про затвердження Положення про здійснення установами фінансового моніторингу». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0107500-20#Text> (дата звернення: 05.04.2025)
7. Мазаракі А.А., Кізіменко А.С. Фінансовий моніторинг: навч. посіб. – К.: НАУ, 2022. – 218 с.
8. Шевчук О.Т. Організація фінансового моніторингу в банках: Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2020. – 224 с.

9. Савлук М.І., Мороз А.М., Лаврушин О.І. Гроші та кредит: Підручник. – К.: КНЕУ, 2021. – 556 с.
10. Організація фінансового моніторингу в банках [текст] навч. посіб./ С. Б. Єгоричева. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 292 с.
11. Зеленецький В. С., Кротюк В. Л., Файєр Д. А. Боротьба з легалізацією (відмиванням) доходів, одержаних злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму (економіко-практичний аналіз). Харків : Кроссруд, 2007. 392.
12. Термінологічний словник з питань запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму, фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення та корупції / Чубенко А. Г., Лошицький
13. М. В., Павлов Д. М., Бичкова С. С., Юнін О. С. Київ : Ваїте, 2018. 826 с.
14. Офіційний сайт АТ «КРЕДИТВЕСТ БАНК». – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.creditwest.ua>
15. Офіційний сайт YouControl. – Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua>
16. Фінансовий моніторинг: практикум / За заг. ред. Л. Г. Ловінської. К. КНЕУ, 2023. 127 с.
17. Єгоричева С. Б. Організація фінансового моніторингу в банках [текст] навч. посіб./ С. Б. Єгоричева. – К.: Центр учбової літератури, 2014. – 292 с.
18. Леган І. М. Міжнародне співробітництво у сфері запобігання та протидії транснаціональній злочинності : монографія. Чернігів : НУ “Чернігівська політехніка”, 2021. 328 с.
19. Про схвалення Концепції розвитку системи запобігання та протидії легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, і фінансуванню тероризму на 2005–2010 роки : розпорядження Кабінету Міністрів України від 03.08.2005 No 315-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/315-2005-%D1%80/print>. (дата звернення: 15.05.2025)
20. Про ратифікацію Конвенції Організації Об’єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності та протоколів, що її

доповнюють (Протоколу про попередження і припинення торгівлі людьми, особливо жінками і дітьми, і покарання за неї і Протоколу проти незаконного ввозу мігрантів по суші, морю і повітряю) : Закон України від 04.02.2004 No 1433-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1433-15#Text>. (дата звернення: 15.05.2025)

21. Базельський комітет з банківського нагляду. Основи ефективних систем протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.bis.org/publ/bcbs198.htm> (дата звернення: 15.05.2025)
22. Єфименко Т. І., Дмитренко Т. Л. Сучасні пріоритети у сфері протидії відмиванню коштів та фінансуванню тероризму. Наукові праці НДФІ. 2022. No 2. С. 5–20.
23. Акімова О. В. Інституційні передумови формування системи фінансового моніторингу в Україні. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5754>. 2. Акімова, О. В. Методологія розвитку підсистеми фінансового моніторингу в системі державного фінансового контролю : автореф. дис. ... д-ра екон. наук : 08.00.08.Чернігів, 2017. - 42 с.
24. Розвиток системи фінансового моніторингу як складової частини формування ефективного контролю й безпеки в Україні / Дропа Я. Б., Тесля С. М, Піхоцька М. Р. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2021. Вип. 37. С. 35–41.
25. Про утворення Державного департаменту фінансового моніторингу : постанова Кабінету Міністрів України від 10.01.2002 № 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/35-2002-%D0%BF/print>. (дата звернення: 09.05.2025)
26. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. (дата звернення: 02.05.2025)

27. Фінансовий моніторинг: навч. посіб. / кол. уклад. за заг. ред. Е.О. Юрія. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 296 с.
28. Фінансовий моніторинг в дії: досвід страховиків. – Режим доступу: <https://youcontrol.com.ua/articles/finansovyy-monitorynh-v-diyi-dosvid-strakhovykiv/>
29. Рекомендації FATF. Міжнародні стандарти боротьби з відмиванням коштів, фінансуванням тероризму і розповсюдження зброї масового знищення. Відповідно до рішення Пленарного засідання FATF від березня 2022 року.
30. Сучасні економіко-правові ризик-орієнтовані засоби регулювання розвитку ринку фінансових послуг : монографія / За ред. Н. М. Внукової, С. В. Глібка. – Харків : НДІ ПЗІР НАПрН України, 2020. – 304 с.
31. Діденко С.В. Легалізація кримінальних доходів та фінансування тероризму: сучасні економічні аспекти і вплив на розвиток банків : монографія / за ред. проф. М. Г. Дмитренка. Київ : УБС НБУ, 2014. 302 с.
32. Фінансовий моніторинг. Ризики для банку, або Клієнт завжди правий [електронний ресурс]. Режим доступу: <https://evris.law/uk/stattja-finansovij-monitoring-riziki-dlja-banku>
33. Virtual Assets - Red Flag Indicators of Money Laundering and Terrorist Financing /
34. Швець Н. Р., Акритов А. А. Роль і місце фінансового моніторингу в системі державного фінансового контролю. Вісник Університету банківської справи. 2020 № 3 (39). С. 4–9.
35. FATF-GAFI URL: <http://www.fatf-gafi.org/media/fatf/documents/recommendations/Virtual-Assets-Red-Flag-Indicators.pdf>.
36. Вітюк Д. Л. Розвиток міжнародного співробітництва по запобіганню організованій злочинності. Юридична наука. 2020. No 11(113). С. 11–18.
37. Egmont Group warns 400 delegates ‘don’t share photos’ of its UAE conference – as 68pc of fincrime professionals say FIUs wrong to hold summit in Abu Dhabi / AML. 2023. July 3.

38. Про Державну фіскальну службу України : постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2014 № 236. URL: https://ips.ligazakon.net/document/kp140236?an=114&ed=2014_05_21. (дата звернення: 15.05.2025)
39. Про утворення міжвідомчої робочої групи з дослідження методів та тенденцій у відмиванні грошей та інших доходів, одержаних злочинним шляхом : розпорядження Кабінету Міністрів України від 21.08.2001 № 386. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/386-2001-%D1%80/print>. (дата звернення: 15.05.2025)
40. History of the FATF. URL: <https://www.fatf-gafi.org/en/the-fatf/history-of-the-fatf.html>.

ДОДАТКИ

Додаток А

Перевірка в списках санкцій

ⓘ **Перевірка в списках санкцій**

Актуально на
14.05.2025

Країна та державний орган

Компанія чи пов'язана особа знайдена в
списках

 Санкції РНБО (Ради національної безпеки і оборони України)

✓ Відсутня інформація по особі або пов'язаних особах

 Санкційний список Міністерства Фінансів США (OFAC)

✓ Відсутня інформація по особі або пов'язаних особах

 Санкційний список ЄС

✓ Відсутня інформація по особі або пов'язаних особах

 Санкції Ради Безпеки ООН

✓ Відсутня інформація по особі або пов'язаних особах

 Санкційний список Канади

✓ Відсутня інформація по особі або пов'язаних особах

 Зведений санкційний список Австралії

✓ Відсутня інформація по особі або пов'язаних особах

 Санкційний список Великобританії

✓ Відсутня інформація по особі або пов'язаних особах

 Санкційний список Японії проти РФ у зв'язку з подіями в Україні

✓ Відсутня інформація по особі або пов'язаних особах

 Санкційні списки Бюро промисловості та безпеки (BIS) Міністерства торгівлі США

✓ Відсутня інформація по особі або пов'язаних особах

Додаток Б

Загальна інформація про банк

Повне найменування юридичної особи (Актуально на 15.05.2025)	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ВЕСТ ФАЙНЕНС ЕНД КРЕДИТ БАНК"
Скорочена назва	АТ "КРЕДИТВЕСТ БАНК"
Найменування іноземною мовою	Повне найменування іноземною мовою JOINT STOCK COMPANY "WEST FINANCE AND CREDIT BANK" Скорочене найменування іноземною мовою JSC "CREDITWEST BANK"
Статус юридичної особи (Актуально на 15.05.2025)	✔ Зареєстровано
Статус з ЄДР	✔ Зареєстровано
Код ЄДРПОУ	34575675
Дата реєстрації	27.01.2009 (16 років 3 місяці)
Уповноважені особи	ТИХОНОВ ІГОР ЮРІЙОВИЧ — 21.02.2018, керівник
Розмір статутного капіталу	364 409 516,52 грн
Організаційно-правова форма	АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
Види діяльності	Основний: 64.19 Інші види грошового посередництва Інші: 64.99 Надання інших фінансових послуг (крім страхування та пенсійного забезпечення), н.в.і.у.

Додаток В

Учасники та бенефіціари

 Учасники та бенефіціари Актуально на 15.05.2025	
Відомості про органи управління юридичної особи	
Частка держави в підприємстві згідно з реєстром Фонду держмайна України	0
Перелік засновників/учасників юридичної особи	АКЦІОНЕРИ ЗГІДНО РЕЄСТРУ Розмір внеску до статутного фонду: 364 409 516,52 грн Частка (%): 100,00%
Власники крупних пакетів акцій (>5%) (Станом на 4 кв 2024 р.)	CREDITWEST FACTORING ANONIM SIRKETI Країна реєстрації: Туреччина Акція проста бездокументарна іменна Номінальна вартість: 2.43 Кількість: 62984361 Від загальної кількості (%): 42.00 Акціонерне товариство "АЛТИНБАШ ХОЛДИНГ АНОНІМ ШІРКЕТІ" / "ALTINBAS HOLDING Anonim Sirketi" Країна реєстрації: Туреччина Акція проста бездокументарна іменна Номінальна вартість: 2.43 Кількість: 86978403 Від загальної кількості (%): 58.00
Інформація про кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи, у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) її засновника, якщо засновник - юридична особа: прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), країна громадянства, місце проживання, а також повне найменування та ідентифікаційний код (для резидента) засновника юридичної особи, в якому ця особа є кінцевим бенефіціарним власником (контролером), або інформація про відсутність кінцевого бенефіціарного власника (контролера) юридичної особи, у тому числі кінцевого бенефіціарного власника (контролера) її засновника	АЛТИНБАШ ХЮСЕЇН Країна громадянства бенефіціара: Туреччина Країна реєстрації: Туреччина Адреса бенефіціара: Туреччина, м. Стамбул, Алкент 2000, Чамлижда Сітесі, вулиця Ізіюм, буд. 5 Тип бенефіціарного володіння: Не прямий вирішальний вплив Ознака, що можлива недостовірність інформації про КБВ: Відсутня інформація Відсоток частки статутного капіталу або відсоток права голосу (непрямий вплив): 12.85 АЛТИНБАШ НУСРЕТ Країна громадянства бенефіціара: Німеччина Країна реєстрації: Туреччина Адреса бенефіціара: Туреччина, м. Стамбул, Алкент 2000, вулиця Міне, провулок Чамлиджа, 4 блок 230/3 №4 Тип бенефіціарного володіння: Не прямий вирішальний вплив Ознака, що можлива недостовірність інформації про КБВ: Відсутня інформація Відсоток частки статутного капіталу або відсоток права голосу (непрямий вплив): 11.42 АЛТИНБАШ АЛІ Країна громадянства бенефіціара: Туреччина

	Країна реєстрації: Туреччина Адреса бенефіціара: Туреччина, м. Стамбул, Алкент 2000, Квартал Чамлиджа, вулиця Хурма, буд. №4 Тип бенефіціарного володіння: Не прямий вирішальний вплив Ознака, що можлива недостовірність інформації про КБВ: Відсутня інформація Відсоток частки статутного капіталу або відсоток права голосу (непрямий вплив): 11.42 АПТИНБАШ ВАККАС Країна громадянства бенефіціара: Туреччина Країна реєстрації: Туреччина Адреса бенефіціара: Туреччина, м. Стамбул, Алкент 2000, вулиця Менекше, Чамлиджа Сітесі, буд. №2 Тип бенефіціарного володіння: Не прямий вирішальний вплив Ознака, що можлива недостовірність інформації про КБВ: Відсутня інформація Відсоток частки статутного капіталу або відсоток права голосу (непрямий вплив): 11.42 АПТИНБАШ СОФУ Країна громадянства бенефіціара: Туреччина Країна реєстрації: Туреччина Адреса бенефіціара: Туреччина, м. Стамбул, Квартал Фатіх, вулиця №22032, Чанкая Сітесі, Б блок, 206/7 Тип бенефіціарного володіння: Не прямий вирішальний вплив Ознака, що можлива недостовірність інформації про КБВ: Відсутня інформація Відсоток частки статутного капіталу або відсоток права голосу (непрямий вплив): 11.42 АПТИНБАШ ІНАН Країна громадянства бенефіціара: Туреччина Країна реєстрації: Туреччина Адреса бенефіціара: Туреччина, м. Стамбул, Алкент 2000, вулиця Чам, буд.1 блок № 5Б, приміщення 231/18 Тип бенефіціарного володіння: Не прямий вирішальний вплив Ознака, що можлива недостовірність інформації про КБВ: Відсутня інформація Відсоток частки статутного капіталу або відсоток права голосу (непрямий вплив): 9.7
Відомості щодо відсутності КБВ юридичної особи або відомості про виключення КБВ юридичної особи за вказівкою Міністерства юстиції України	Ознака, що відомості про КБВ виключено за вказівкою Міністерства юстиції України: Відсутня інформація Ознака, що КБВ юридичної особи відсутній: Відсутня інформація Причина відсутності КБВ юридичної особи:
Відомості про структуру власності юридичної особи	Відмітка, що структуру власності підписано: Наявна Дата структури власності: Відсутня Номер структури власності: Відсутній ПІБ особи ким підписано структуру власності: Відсутня інформація Тип особи ким підписано структуру власності: Невизначено Ознака, що можлива недостовірність структури власності: Відсутня інформація Ознака, що структура власності визнана Національним банком України непрозорою: Відсутня інформація

Приклад посадової інструкції відповідального працівника з фінансового моніторингу банку

Затверджено:

Директор банку: _____

Дата: _____

ПОСАДОВА ІНСТРУКЦІЯ

Відповідального працівника з фінансового моніторингу банку

1. Загальні положення

- 1.1. Відповідальний працівник з фінансового моніторингу (далі – Відповідальний працівник) призначається наказом директора банку.
- 1.2. У своїй діяльності керується законодавством України, міжнародними стандартами FATF, внутрішніми документами банку.
- 1.3. Підпорядковується безпосередньо директору банку.
- 1.4. Відповідальний працівник з фінансового моніторингу несе персональну відповідальність за здійснення заходів з фінансового моніторингу відповідно до законодавства України.

2. Основні обов'язки

- 2.1. Розробка та впровадження Програми фінансового моніторингу та інших внутрішніх документів банку.
- 2.2. Ідентифікація та верифікація клієнтів відповідно до вимог законодавства.
- 2.3. Контроль за здійсненням фінансових операцій клієнтів банку, аналіз операцій, що можуть містити ознаки підозрілих.
- 2.4. Виявлення та оцінка ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму.
- 2.5. Ведення внутрішнього реєстру фінансових операцій, що підлягають фінансовому моніторингу.
- 2.6. Складання та подання звітності до Держфінмоніторингу у визначені строки.
- 2.7. Співпраця з державними органами, зокрема Держфінмоніторингом, правоохоронними та регуляторними структурами.
- 2.8. Проведення навчання працівників банку щодо вимог фінансового моніторингу.
- 2.9. Ведення архіву документів фінансового моніторингу та забезпечення їх конфіденційності.
- 2.10. Забезпечення своєчасного оновлення Правил внутрішнього фінансового моніторингу у разі змін у законодавстві.
- 2.11. Проведення внутрішніх перевірок на предмет дотримання норм фінансового моніторингу.
- 2.12. Інформування керівництва банку про виявлені ризики та рекомендації щодо їх мінімізації.

3. Права

- 3.1. Отримувати необхідну інформацію та документи, пов'язані з фінансовими операціями клієнтів.
- 3.2. Ініціювати проведення додаткових перевірок клієнтів та їхніх фінансових операцій.
- 3.3. Вимагати від працівників банку дотримання процедур фінансового моніторингу.
- 3.4. Проводити внутрішні перевірки та подавати пропозиції щодо вдосконалення заходів фінансового моніторингу.
- 3.5. Взаємодіяти з державними регуляторами, запитувати необхідну інформацію.
- 3.6. Пропонувати керівництву заходи щодо мінімізації фінансових ризиків.

4. Відповідальність

- 4.1. За невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків.
- 4.2. За несвоєчасне подання звітності до Держфінмоніторингу.
- 4.3. За нерозголошення інформації про підозрілі операції, що могли спричинити фінансові чи репутаційні ризики для банку.
- 4.4. За розголошення конфіденційної інформації клієнтів та банку.
- 4.5. За невиконання вимог законодавства, що може призвести до адміністративної або кримінальної відповідальності.

5. Взаємодія з іншими підрозділами

- 5.1. Відповідальний працівник взаємодіє з усіма співробітниками банку для забезпечення виконання вимог фінансового моніторингу.
- 5.2. Співпрацює з бухгалтерією щодо аналізу фінансових потоків та відповідності документів.
- 5.3. Здійснює інформаційний обмін із керівником банку щодо виявлених ризиків та підозрілих операцій.

6. Заключні положення

- 6.1. Посадова інструкція набуває чинності з моменту затвердження директором банку.
- 6.2. Зміни та доповнення до цієї інструкції вносяться відповідно до змін у законодавстві та внутрішніх нормативних документів банку.

Ознайомлений:

Відповідальний працівник з фінансового моніторингу: _____

Дата: _____

Приклад Положення про відділ фінансового моніторингу в банку

Затверджено:

Директор банку: _____

Дата: _____

ПОЛОЖЕННЯ

про відділ фінансового моніторингу банку

1. Загальні положення

1.1. Відділ фінансового моніторингу (далі – Відділ) є структурним підрозділом банку, що забезпечує виконання вимог законодавства у сфері фінансового моніторингу.

1.2. Відділ створюється відповідно до Закону України «Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення» та інших нормативно-правових актів.

1.3. У своїй діяльності Відділ керується законодавством України, міжнародними стандартами (FATF), внутрішніми нормативними актами банку.

1.4. Відділ підпорядковується безпосередньо керівнику банку.

1.5. Основним завданням Відділу є організація та контроль заходів з фінансового моніторингу для запобігання використанню банку у схемах відмивання коштів та фінансування тероризму.

2. Основні завдання Відділу

2.1. Забезпечення виконання вимог фінансового моніторингу відповідно до чинного законодавства України.

2.2. Виявлення та аналіз ризиків відмивання коштів та фінансування тероризму.

2.3. Організація та контроль за проведенням ідентифікації та верифікації клієнтів.

2.4. Моніторинг фінансових операцій та виявлення підозрілих транзакцій.

2.5. Розробка та оновлення внутрішніх документів, що регулюють фінансовий моніторинг, зокрема Програми фінансового моніторингу та Правил внутрішнього фінансового моніторингу.

2.6. Підготовка та подання звітності до Державної служби фінансового моніторингу України (Держфінмоніторинг).

2.7. Проведення внутрішніх перевірок дотримання вимог фінансового моніторингу в діяльності банку.

2.8. Організація навчання та підвищення кваліфікації працівників банку щодо фінансового моніторингу.

2.9. Взаємодія з державними органами та правоохоронними структурами з питань фінансового моніторингу.

2.10. Контроль за зберіганням та обробкою інформації, що стосується фінансового моніторингу.

3. Структура та управління Відділом

3.1. Відділ фінансового моніторингу очолює керівник Відділу, який призначається наказом директора банку.

3.2. Керівник Відділу підпорядковується керівнику банку та несе відповідальність за виконання завдань, покладених на Відділ.

3.3. До складу Відділу можуть входити:

- Відповідальний працівник з фінансового моніторингу.
- Фахівці з фінансового моніторингу.
- Інші працівники, залучені до аналізу фінансових операцій та управління ризиками.

3.4. У разі необхідності Відділ може залучати зовнішніх експертів або спеціалізовані організації для проведення аудиту та підвищення ефективності моніторингу.

4. Права Відділу

4.1. Отримувати доступ до інформації, що стосується фінансових операцій клієнтів банку.

4.2. Вимагати від структурних підрозділів банку дотримання встановлених процедур фінансового моніторингу.

4.3. Ініціювати проведення перевірок фінансових операцій клієнтів.

4.4. Направляти запити до державних органів та взаємодіяти з Держфінмоніторингом, правоохоронними структурами та регуляторами.

4.5. Розробляти пропозиції щодо вдосконалення системи фінансового моніторингу банку.

4.6. Призупиняти проведення фінансових операцій у разі виявлення підозрілих транзакцій до моменту їх аналізу та узгодження з державними органами.

5. Відповідальність Відділу

5.1. Відділ фінансового моніторингу несе відповідальність за своєчасне та якісне виконання покладених на нього функцій.

5.2. За невиконання або неналежне виконання обов'язків працівники Відділу можуть бути притягнуті до дисциплінарної, адміністративної або кримінальної відповідальності відповідно до чинного законодавства.

5.3. Відділ несе відповідальність за нерозголошення конфіденційної інформації та дотримання заходів безпеки при роботі з персональними даними клієнтів.

5.4. У разі виявлення порушень у роботі банку з питань фінансового моніторингу, Відділ зобов'язаний негайно доповісти керівництву та ініціювати відповідні заходи.

6. Взаємодія з іншими підрозділами банку

6.1. Відділ фінансового моніторингу взаємодіє з:

- **Бухгалтерією** – для аналізу фінансових потоків та контролю за достовірністю фінансової звітності.
- **Юридичним відділом** – для оцінки правових аспектів фінансових операцій.
- **Касирами-оцінювачами** – для навчання щодо виявлення підозрілих операцій та належної ідентифікації клієнтів.
- **Керівництвом банку** – для затвердження внутрішніх нормативних документів та визначення стратегічних підходів до управління ризиками фінансового моніторингу.

7. Заключні положення

7.1. Це Положення набуває чинності з моменту його затвердження наказом директора банку.

7.2. Зміни та доповнення до Положення можуть вноситися на підставі змін у законодавстві або внутрішніх потреб банку.

7.3. Контроль за виконанням вимог цього Положення здійснює керівник банку.

Позитивні та негативні аспекти організації первинного фінансового моніторингу

Таблиця. Позитивні та негативні аспекти організації первинного фінансового моніторингу

Позитивні сторони (+)	Недоліки та проблемні аспекти (–)
Наявність чіткої організаційної структури підрозділу фінансового моніторингу	Недостатня адаптація до ризиків цифрового середовища (криптовалюти, онлайн-платежі, фінтех)
Функціонування спеціалізованої служби фінансового моніторингу	Відсутність впроваджених інструментів штучного інтелекту та машинного навчання
Використання автоматизованої системи моніторингу	Несвоєчасне оновлення внутрішніх документів відповідно до нових вимог законодавства та міжнародних стандартів
Здійснення ідентифікації, верифікації клієнтів та оцінки ризику	Недостатньо ефективний контроль за дистанційними та онлайн-операціями клієнтів
Ризик-орієнтований підхід до обслуговування клієнтів (класифікація за рівнем ризику)	Відсутність належної взаємодії між підрозділами банку щодо обміну інформацією та спільного аналізу ризиків

Кваліфікований персонал у сфері комплаєнсу та моніторингу, постійне підвищення кваліфікації працівників (семінари, тренінги)	Необхідність створення єдиної інформаційної платформи для швидкого обміну даними між підрозділами
Своєчасне подання інформації про підозрілі операції до Держфінмоніторингу	Відсутність посилених механізмів автентифікації та аналізу клієнтської поведінки

Джерело: розроблено автором на основі: [1]

З М І С Т

РОЗДІЛ 1. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

<i>Driga A.</i>	Gender Equality Through the Lens of Accounting	11
<i>Scorohodov D.N.</i>	Burnout in accounting profession	13
<i>Ursu V.</i>	Non-financial reporting, key performance indicators and environmental taxes	15
<i>Ахтирський К.О.</i>	Класифікація дебіторської заборгованості як інструмент підвищення ефективності бухгалтерського обліку	18
<i>Бафталовська В.І.</i>	Облік готової продукції як перший крок до успіху підприємства	20
<i>Бессараб С.С.</i>	Діагностика класифікації доходів отриманих від управління бізнес-процесами	22
<i>Білоцерковська А.В.</i>	Особливості оцінки та обліку витрат за МСФЗ	23
<i>Бондар Д.А.</i>	Формування системи обліку та аудиту виробничих запасів й оцінка ефективності їх використання	25
<i>Боровець А.І.</i>	Інструменти підвищення інвестиційної привабливості МСП України	27
<i>Вовк А.С.</i>	Електронна звітність та використання штучного інтелекту як ключові елементи модернізації бухгалтерського обліку	30
<i>Волошенко Є.В.</i>	Проблеми побудови системи обліку інших необоротних матеріальних активів у період військових дій	32
<i>Галушка Б.В.</i>	Адаптація облікової системи України до сучасних викликів	34
<i>Гладков Д.А.</i>	Цифрові платформи як інструмент управління інвестиційною діяльністю: можливості та перспективи	37
<i>Горова М.В.</i>	Організація облікового процесу в управлінні доходами підприємства.	39
<i>Горошко В.В.</i>	Проблеми обліку доходів суб'єктів господарювання	41
<i>Демський В.І.</i>	Особливості обліку логістичної діяльності підприємства	43
<i>Діденко С.О.</i>	Актуальні проблеми розвитку теорії і практики бухгалтерського обліку та звітності в умовах сталого розвитку	45
<i>Жовнір В.Ю.</i>	Класифікація дебіторської заборгованості для потреб бухгалтерського обліку та управління	46
<i>Івасенко А.В.</i>	Роль ефективного обліку та аналізу активів у мінімізації податкових ризиків малого підприємства	49
<i>Іщенко В.В., Скорик В.І.</i>	Перспективи впровадження міжнародних стандартів фінансової звітності для малих та середніх підприємств України	51
<i>Козак М.Р.</i>	Роль корпоративної звітності в управлінні підприємством та її вплив на ділову репутацію компанії	53
<i>Круглий В.В.</i>	Переваги та ризики, пов'язані з впровадженням ІТ-технологій в облікову систему	55
<i>Кулик О.В.</i>	Оподаткування доходів фізичних осіб від отриманої спадщини під час військового стану	57
<i>Макаренко А.В.</i>	Роль облікової політики в оптимізації управлінських рішень щодо обліку запасів	58

УДК 657:504:005.21

Діденко С.О.,

*студент ф-ту ОПМ, 4 курсу, спец. 071 «Облік і оподаткування»,
Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана,
Науковий керівник — Бабій Л.І. — к. е. н.,
доцент кафедри податкового менеджменту та фінансового моніторингу
імені Миколи Чумаченка*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ТЕОРІЙ І ПРАКТИКИ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Сталий розвиток, як концепція щодо необхідності встановлення балансу між задоволенням сучасних потреб людства і захистом інтересів майбутніх поколінь, включаючи їх потребу в безпечному і здоровому довкіллі – став ключовим орієнтиром для сучасної економіки, що зумовлює необхідність адаптації бухгалтерського обліку до нових умов господарювання. Зростає роль обліку в контексті забезпечення прозорості, підзвітності та екологічної відповідальності суб'єктів господарювання. Метою роботи є висвітлення основних проблем, пов'язаних із впровадженням концепцій сталого розвитку у сферу бухгалтерського обліку та звітності, а також окреслення шляхів їх розв'язання.

Сталий розвиток потребує переосмислення підходів до формування інформаційної бази управлінських рішень. Встановлено, що одним із ключових викликів є включення до обліку нефінансових аспектів діяльності підприємств: екологічного впливу, впливу на суспільство, кадрової політики, рівня корпоративного управління. У практиці українських підприємств частими є ситуації, коли екологічні витрати (наприклад, на фільтрацію викидів або утилізацію відходів) відображаються лише у звітах про операційні витрати, без виділення їх у окрему статтю. Це ускладнює аналіз впливу підприємства на довкілля. Також ускладнене облікове відображення соціальних програм, таких як фінансування шкільних програм, благодійних фондів або створення інфраструктури для працівників. Класифіковано основні напрями удосконалення обліку в умовах сталого розвитку:

- облік екологічних витрат (наприклад, витрати на екологічну модернізацію обладнання);
- облік соціальних інвестицій (витрати на навчання працівників, соціальне забезпечення, підтримка громадських ініціатив);
- створення резервів на покриття екологічних ризиків;
- внутрішній контроль щодо дотримання екологічного законодавства.

Аргументовано, що без уніфікації підходів до формування інтегрованої звітності на рівні законодавства, більшість українських підприємств не матимуть стимулу до якісного розкриття інформації про нефінансові аспекти.

За даними опитування, проведеного серед 30 українських підприємств, лише 20% із них ведуть окремий облік витрат, пов'язаних зі сталим розвитком.

Крім того, в сучасних умовах зростає значення цифровізації облікових процесів у контексті сталого розвитку. Використання програмних рішень, зокрема ERP-систем, дозволяє автоматизувати збір і обробку нефінансової інформації, що забезпечує її достовірність та своєчасність. Наприклад, впровадження на підприємстві системи SAP S/4HANA з модулем ESG-аналізу дозволяє відстежувати динаміку споживання енергоресурсів, викидів забруднюючих речовин, рівень плинності персоналу тощо. Це, в свою чергу, сприяє більш якісному прийняттю управлінських рішень та інтеграції принципів сталого розвитку в бізнес-стратегію компанії.

Визначено, що для забезпечення прозорості та довіри з боку інвесторів, партнерів та громадськості підприємства мають поступово переходити до використання інтегрованої звітності, яка поєднує фінансові та нефінансові показники. Встановлено необхідність адаптації нормативно-правової бази України до міжнародних стандартів у сфері нефінансової звітності. Аргументовано доцільність упровадження в систему підготовки бухгалтерських кадрів освітніх компонентів, присвячених екологічному та соціальному обліку. Класифіковано основні напрями подальших досліджень у цій сфері — формування методик оцінки соціального та екологічного ефекту діяльності підприємств.

Список використаних джерел

1. Задоя О. А. Бухгалтерський облік в умовах сталого розвитку: сучасні виклики // *Фінанси України*. – 2023. № 5. – С. 45–52.
2. Мазаракі А. А., Савченко Т. Г. Інтегрована звітність у контексті сталого розвитку // *Економіка та держава*. – 2022. – № 11. – С. 22–28.
3. Дорош Н. І. Теорія та практика обліку екологічної діяльності // *Бухгалтерський облік і аудит*. – 2021. – № 3. – С. 31–36.
4. *International Integrated Reporting Council. The International <IR> Framework*. – Лондон, 2021. – 48 с.
5. *Global Reporting Initiative. GRI Standards 2021*. – Амстердам, 2021. – 112 с.